

Nota van antwoord zienswijzen
Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Net op zee - Nederwiek 3

Datum: 10 november 2023

Inleiding

In diverse lokale media en in de Staatscourant van 1 juni 2023 hebben we de terinzagelegging van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) van het project Net op zee Nederwiek 3 bekendgemaakt. Van vrijdag 2 juni tot en met donderdag 13 juli 2023 was het mogelijk om op de concept-NRD te reageren door een schriftelijke of mondelinge zienswijze te geven. We hebben betrokken overheden en wettelijke adviseurs om een reactie gevraagd. Binnen de inspraakperiode zijn er 35 unieke zienswijzen, waarvan 34 uniek, en 6 reacties binnengekomen. Daarnaast hebben we van het Waterschap Hollandse Delta een brief ontvangen waarin zij aangeeft geen aanleiding te zien om een zienswijze in te dienen maar wel graag tijdig betrokken wil worden bij de milieueffectrapportage.

In deze Nota van Antwoord hebben we de ingediende zienswijzen en reacties samengevat en van een antwoord voorzien. Deze zienswijzen en reacties hebben we geregistreerd en integraal opgenomen in de [inspraakbundel "Zienswijzen en reacties op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau 'Net op zee Nederwiek 3'](#). We hebben aan alle indieners een ontvangstbevestiging gestuurd met daarin een registratienummer. Met de opzoektabel uit de inspraakbundel kunt u met het ontvangen registratienummer het bijbehorende zienswijzenummer vinden.

Op verzoek van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.) op 5 oktober 2023 advies uitgebracht op de concept-NRD, daarbij zijn de ontvangen adviezen en zienswijzen meegenomen. Het advies van de Commissie m.e.r. nemen we over bij het opstellen van het milieueffectrapport (MER).

In de tweede kolom staat het nummer van de zienswijze of reactie; dit correspondeert met de nummering uit de inspraakbundel. U vindt hier een samenvatting van het relevante element uit de zienswijze of reactie. In de derde kolom leest u het antwoord. Klik op de onderstreepte teksten en u komt rechtstreeks op de relevante websites.

Gebruikte afkortingen in de tabel:

BZK =	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
EZK =	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
cNRD =	concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau
MER =	Milieueffectrapport
VKA =	Voorkeursalternatief

Reacties

Indiener	Reactie	Beantwoording
1.	202301382 (NV Rotterdam Rijn Pijpleiding Maatschappij)	
1.1	De belemmerende stro(o)k(en) van de RRP-buisleidingen dienen vrij te blijven van enige ondergrondse of bovengrondse infra en bouwwerken.	<i>Er komen geen bouwwerken of bovengrondse infra gerealiseerd boven de RRP-buisleidingen.</i>
1.2	Ontwerp en aanleg van de tracés dienen te voldoen aan de voorwaarden zoals gesteld in 'DOC4122b RRP Grondroer voorwaarden NL' van RRP. Indiener verwijst hiervoor naar de bijlage, waarin de voorwaarden opgenomen zijn.	<i>Met betrokkenen stemmen we voorwaarden en uitgangspunten tijdig af.</i>
1.3	RRP verwacht dat haar rechtensituatie zoals vastgelegd in zakelijk recht overeenkomsten, bestemmingsplannen en vergunningen wordt gerespecteerd en nageleefd.	<i>Bij de keuze voor de definitieve tracering wegen we bestaande rechten mee.</i>
1.4	De aanleg van hoogspanningskabels [HVDC of HVAC] mag nooit een nadelige invloed hebben op het buisleidingsysteem van RRP.	<i>Bij de definitieve tracering doen we onderzoek naar de beïnvloeding van buisleidingen door de hoogspanningsverbinding.</i>
2.	202301383 (Nederlandse Kitesurf Vereniging)	
2.1	Indiener vraagt om alternatieven te onderzoeken waarbij kitesurfers onbelemmerd kunnen blijven kitesurfen en hun gezondheid geborgd blijft.	<i>Er is geen aanleiding negatieve gevolgen voor de gezondheid te verwachten. Dit lichten we toe in het MER. De mate van verwachte hinder tijdens realisatie per alternatief brengen we in beeld en weegt mee in de keuze voor een voorkeursalternatief. Als er een voorkeursalternatief gekozen wordt waarbij tijdens de realisatie hinder ontstaat voor kitesurfers, gaat TenneT</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>hierover tijdig in gesprek. We brengen betrokken partijen tijdig op de hoogte en nemen waar nodig tijdens de realisatie veiligheidsmaatregelen op het water. Betrokkenen kunnen over noodzakelijke maatregelen.</i>
2.2	Indiener vraagt om te onderzoeken of significant negatieve gezondheidseffecten op kitesurfers die tijdens of na werkzaamheden actief zijn, kunnen worden uitgesloten.	<i>Verwezen wordt naar reactie 2.1.</i>
3.	202301435 (Particulier)	
3.1	Indiener geeft aan gebruiker te zijn van de buisleidingenstraat Nederland en gronden in de omgeving daarvan te pachten en in bezit te hebben. Indiener wil graag pro-actief op de hoogte worden gehouden.	<i>EZK vindt het belangrijk om tijdig belanghebbende partijen te betrekken in de procedure voor Net op zee Nederwiek 3. Dit is daarom vanaf de start van het project, net als in de fase dat de cNRD werd opgesteld, gebeurd. Uiteindelijk kiest EZK als bevoegd gezag een voorkeursalternatief. Daarin worden de verschillende belangen, waaronder de belangen van de bewoners in de omgeving, meegenomen. In de reactienota staat hoe we omgegaan met de aangeleverde inbreng die uit de zienswijzen komt. Daarnaast hebben TenneT/EZK in een participatieplan uitgewerkt hoe en op welke momenten verschillende partijen betrokken worden. Dit plan actualiseren we periodiek. Onderdeel van elke nieuwe versie van het plan is een participatieverslag waarin staat wat er met inbreng door stakeholders in voorgaande fase is gedaan. Zie hiervoor de site van RVO.</i> <i>Deze reactie is ook bij het Voornemen en voorstel voor participatie voor het project DRC ingediend. Voor dit project geldt hetzelfde voor het tijdig betrekken van belanghebbende partijen.</i>
3.2	Het is voor de bedrijfsvoering van indiener van	<i>Pas in een latere fase wordt er een definitieve tracékeuze</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	groot belang dat de werkzaamheden op diens gronden zo kort mogelijk duren.	<p><i>gemaakt. Door dit zorgvuldig te doen proberen we schade voor u te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Het bestaande gebruik moet, na aanleg van de verbinding, voortgezet kunnen worden. Kabels liggen diep genoeg in de grond om normale landbouwkundige bewerkingen uit te voeren.</i></p> <p><i>TenneT wil de overlast door de werkzaamheden zoveel mogelijk beperken en streeft ernaar om deze in een zo kort mogelijke periode uit te voeren. Het moment waarop we de werkzaamheden uitvoeren stemmen we met u af. Voordat de werkzaamheden op uw grond uitgevoerd worden, maken we werkafspraken.</i></p> <p><i>Ook voor het project Delta Rhine Corridor (DRC) proberen we door een zorgvuldige tracékeuze schade en overlast zoveel mogelijk te voorkomen en te beperken.</i></p>
3.3	Indiener is positief over de manier waarop deze inloopbijeenkomst is georganiseerd.	<i>Hartelijk dank voor uw reactie, we ontvangen altijd graag feedback op onze bijeenkomsten.</i>
4.	202301440 (Particulier)	
4.1	Het tracé kruist een belangrijk en zeer druk gebruikt fietspad genaamd 'Trambaanpad' tussen Hellevoetsluis en Spijkenisse. Omdat er weinig stoplichten zijn en weinig doorgaand autoverkeer, is het fietspad een ideale route voor de fietsers om vanuit de aanliggende dorpen naar hun bestemming te reizen. In het project moet daarom worden gezorgd voor zo min mogelijk verstoring tijdens de werkzaamheden.	<i>De definitieve tracékeuze volgt in een later stadium. In het MER wordt de invloed van de werkzaamheden op verkeersinfrastructuur, waaronder fietspaden, beoordeeld. Daarnaast maken we voor de uitvoeringsfase een verkeersplan. Als het nodig is treffen we (tijdelijke) maatregelen. Deze reactie is ook bij het Voornemen en voorstel voor participatie voor het project DRC ingediend. Voor het project DRC worden vergelijkbare afspraken gemaakt.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
5.	202301441 (Particulier)	
5.1	Het te onderzoeken tracé loopt waarschijnlijk over het voormalig gemaalwachterhuisje van indiener. Indiener wil in detail geïnformeerd worden of het tracé diens perceel gaat raken.	<i>De definitieve tracékeuze volgt in een later stadium. Daarbij houden we met bestaande bebouwing. Het hoogspanningstracé leggen we ondergronds aan en leggen we niet onder bestaande bebouwing door. Als het tracé over uw gronden loopt, proberen we door een zorgvuldige tracékeuze om de overlast voor uw gronden zoveel mogelijk te beperken. Als wij op uw perceel moeten werken dan neemt TenneT van tevoren contact met u op om werkafspraken te maken. Deze reactie is ook bij het Voornemen en voorstel voor participatie voor het project DRC ingediend. Ook voor dit project geldt dat in een latere fase een definitieve keuze gemaakt zal worden voor de tracering en indien uw perceel geraakt wordt, tijdig contact met u opgenomen zal worden.</i>
6.	202301442 (Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond)	
6.1	Indiener verzoekt om proactief betrokken te worden bij deze projecten en zijn inbreng kan leveren op het aspect veiligheid in de ruimste zin.	<i>We hebben u betrokken bij het participatieproces van dit project. Als het nodig is nemen we contact met u op zodat we tijdig afspraken kunnen maken. Deze reactie is ook bij het Voornemen en voorstel voor participatie voor het project DRC ingediend. Voor dit project geldt hetzelfde.</i>
7.	202301443 (Particulier)	
7.1	De leidingstraat komt gedeeltelijk over het bouwvlak van het perceel van indiener aan de Rijswaardsedijk. Als de leidingstraat aan de achterzijde van het bedrijfspand komt, is het aan beide zijden omsloten door leidingen. Dit is voor indiener niet acceptabel. Als de	<i>Verwezen wordt naar reactie 5.1. Deze reactie is ook bij het Voornemen en voorstel voor participatie voor het project DRC ingediend. Voor dit project geldt ook dat in een latere fase een definitieve keuze gemaakt zal worden voor de tracering en door een zorgvuldige tracékeuze zal geprobeerd worden schade en overlast zoveel mogelijk te</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	leidingstraat ca 50 meter meer van noordoost naar zuid-west aangelegd kan worden, dan heeft het bedrijfspand minder overlast.	<i>voorkomen en beperken.</i>
8.	202301444 (Particulier)	
8.1	Indiener verwijst naar een artikel in het AD van 11 juni 2023 "Windparken verstoren groei plankton en daarmee de voedselketen op de Noordzee" en pleit ervoor dat dit aspect nader in de procedure m.e.r. wordt onderzocht en dat in het MER rapport de bevindingen worden vermeld.	<i>Deze procedure gaat alleen over de hoogspanningsverbinding vanaf het windpark op zee naar de aansluiting op het elektriciteitsnet op land. Voor het windenergiegebied Nederwiek wordt in een zelfstandige procedure een kavelbesluit genomen. In het MER bij het kavelbesluit over de windparken worden de milieueffecten, waaronder de effecten op natuur, onderzocht. Dat MER wordt rond 2024 opgesteld voor de besluitvorming over de windparken in windenergiegebied Nederwiek Noord.</i>
8.2	Indiener vraagt in het bijzonder aandacht voor de controle dat schippers in geval van op drift raken geen onverantwoorde maatregelen nemen die de bodem c.q. de leidingstraat kunnen beschadigen.	<i>Het belang van de scheepvaart en de scheepvaartveiligheid nemen we in het MER op. De mogelijkheden en risico's voor ankeren, ook in geval van nood worden beoordeeld in het MER zoals u vraagt.</i> <i>Over dit aspect voeren we met Rijkswaterstaat en met andere nautische partijen overleg. Ook de ligging van de kabel ten opzichte van ankergebieden nemen we mee in de beoordeling van de alternatieven en in de uiteindelijke keuze voor een voorkeursalternatief.</i> <i>Daar waar het kabeltracé langs scheepvaartroutes of overige boven water aanwezige infrastructuur loopt is ruimte voor noodankeren een aandachtspunt.</i>
9	202301445 (ONS Brielle)	
9.1	Indiener vraagt zich af waarom er gebruik	<i>TenneT heeft verschillende mogelijkheden voor net</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	gemaakt wordt van 525 kV. De keuze voor DC wordt begrepen i.v.m. transportverliezen, maar keuze voor 525 kV lijkt willekeurig.	<i>aansluitingen onderzocht. De keuze voor 525 kV HVDC is gemaakt voor de eerste 4 GW van de Net op zee verbindingen IJmuiden Ver Alpha en IJmuiden Ver Beta op basis van een grondige analyse van de LCoE-berekeningen (kosten van elektriciteit), geavanceerde technologie en netbeperkingen. Dit is gevolgd door de beslissing om uit te breiden naar een gestandaardiseerd programma van 2 GW Net op zee verbindingen, waaronder IJmuiden Ver Gamma, Balwin 1, 2 en 3 en Nederwiek 1, 2, 3 vallen en alle daaropvolgende 2 GW-projecten.</i>
9.2	Waarom worden er inverters gepland bij Moerdijk of Geertruidenberg? Als antwoord werd gegeven dat het Maasvlakte-net vol zit, maar als de kolencentrales worden uitgefaseerd, komt er toch voldoende capaciteit vrij om het huidige hoogspanningsnet te gebruiken?	<i>In de Verkenning Aanlanding wind op zee 2030 (VAWOZ 2030) is onderzoek gedaan naar mogelijke verbindingen tussen nieuwe windenergiegebieden en aanlandlocaties op land voor de periode tot en met 2030. In VAWOZ 2030 is onderzoek gedaan naar de aanlanding van 10 GW extra windenergie op zee bovenop de reeds geplande ruim 11 GW uit de VAWOZ 2030. In deze verkenningen is de door u gewenste aansluitlocatie onderzocht en voor aansluitingen tot 2031 niet mogelijk gebleken. Geertruidenberg en Moerdijk zijn wel mogelijke aansluitlocaties voor 2GW in 2030. Dit is toegelicht in de bijlage alternativedocument bij de NRD. De zoeklocatie keuze voor Moerdijk of Geertruidenberg is gebaseerd op de strategische keuze en doorberekening van het Nederlandse hoogspanningsnet op de lange termijn. Hierbij is ook de toename van elektriciteitsgebruik in de toekomst meegenomen.</i>
10	202301453 (Particulier)	
10.1	Indiener vraagt aandacht voor de Russische spionageschepen die onze zee bevaren en	<i>Als exploitant van kritieke infrastructuur neemt TenneT het risico van sabotage, manipulatie en spionage op de fysieke</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	<p>onderzoeken wat hier gebeurt. Onze energievoorzieningen moeten beveiligd worden tegen sabotage en bedreigingen. Indiener vraagt om na te denken over maatregelen ter preventie van sabotage aan onze energievoorzieningen.</p>	<p><i>en digitale systemen en faciliteiten zeer serieus. Het spreekt voor zich dat TenneT geen commentaar geeft op de veiligheidsmaatregelen van het bedrijf. In algemene termen kunnen we aangeven dat TenneT over robuuste monitoringsystemen beschikt die zijn afgestemd op de beste ervaringen in de sector en worden beoordeeld door de overheid en regelgevende instanties. TenneT is doorlopend bezig zijn fysieke assets afdoende te beschermen. TenneT heeft continu intensief contact met de centrale overheid (ministeries van Algemene Zaken, Economische Zaken en Klimaat, Infrastructuur en Waterstaat, Justitie en Veiligheid en Defensie en betrokken partijen als Rijkswaterstaat, Kustwacht, Marine, veiligheidsregio's, havens, etc.) en met de regionale overheden over eventuele veiligheidsrisico's. Op basis van zorgvuldige afwegingen treft TenneT passende zichtbare en onzichtbare beveiligingsmaatregelen om haar installaties te beschermen. TenneT werkt ook nauw samen met reguliere veiligheidshulpdiensten. De Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) is er daar één van. Het kabinet zet in op een robuuste aanpak om de bescherming van de infrastructuur op de Noordzee te kunnen borgen en waar nodig te verbeteren. Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat coördineert het Programma Bescherming Noordzee-infrastructuur. Belangrijk onderdeel van de gezamenlijke strategie is de ontwikkeling van een sector-overstijgend kader voor de ontwikkeling van weerbaarheid verhogende maatregelen en handelingsperspectief voor de betrokken publieke en private partijen. Hierbij is specifiek oog voor dreigingsactoren, (internationale) juridische dimensies van het zeerecht, (toekomstige) ruimtelijke ontwikkeling van</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p><i>offshore-activiteiten op de Noordzee, scheepvaartbewegingen, zeehavens en aanlandpunten van data- en energie-infrastructuur vanaf de Noordzee. Mocht er een incident gebeuren op de Noordzee, dan is het Incidentbestrijdingsplan Noordzee van kracht (https://www.noordzeeloket.nl/functies-gebruik/artikel-baseline-0/). Afhankelijk van het incident, komen verschillende organisaties in actie. Ondersteunend aan het incidentbestrijdingsplan beschikken TenneT en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat over crisisplannen en maatregelen om de leveringszekerheid te kunnen waarborgen.</i></p>
11	202301467 (Knauf BV)	
11.1	<p>Indiener is geïnteresseerd in mogelijkheden om via een aansluiting producten af te nemen die via de buisleidingen van de Delta Rhine Corridor getransporteerd worden. Een contact van de Gasunie wordt door indiener op prijs gesteld.</p>	<p><i>Deze reactie is gericht op het project DRC en niet op het project Nederwiek 3. De reactie is ook bij het Voornemen en voorstel voor participatie voor het project DRC ingediend. Gasunie heeft een contactpersoon aangewezen voor de mogelijke aansluitingen voor CO2 en waterstof. Uw verzoek wordt door een team van Gasunie opgepakt.</i></p>
12	202301468 (Particulier)	
12.1	<p>Indiener reageert in verband met de Onkelsloot, een toeristisch/recreatie/natuurgebied tussen 's Gravenmoer, langs Dongen richting Tilburg. De bestaande gasleiding ligt langs de Onkelsloot. Indiener pleit ervoor dat de aanleg van de buisleidingen van de Delta Rhine Corridor er niet toe leiden dat het zorgvuldig ingerichte gebied verstoord – en liefst verbeterd - wordt.</p>	<p><i>De Onkelsloot ligt buiten het plangebied van Nederwiek 3. Deze reactie is gericht op het project Delta Rhine Corridor. Informatie over de procedure van dit project vindt u via: https://www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten/lopende-projecten/drc</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
13	202301469 (Particulier)	
13.1	Indiener woont binnen het voorgenomen tracé en merkt op dat zij, in tegenstelling tot de burens, de uitnodiging over dit project niet hebben ontvangen.	<i>Deze reactie is gericht op het project DRC en niet op Nederwiek 3. De reactie is ook bij het project DRC ingediend. Er is een postkaart over de Delta Rhine Corridor (aankondiging Voornemen & Participatie en informatieavonden) verstuurd naar adressen in Dongen. Uw adres stond ook op de adressenlijst. Er zou derhalve een postkaart bezorgd moeten zijn, maar kennelijk is er iets in de bezorging fout gegaan. Onze excuses hiervoor.</i>
14	202301470 (Particulier)	
14.1	Indiener woont nabij een weiland dat onderdeel is van een poldergebied en waar de bestaande gasleiding ligt. En in het poldergebied komen windmolens en worden er hoogspanningsmasten geplaatst, waarin het voorgenomen tracé nu wordt geprojecteerd. Indiener pleit er dan ook voor om dit poldergebied niet te gebruiken en het tracé richting Raamsdonksveer te verleggen.	<i>Deze reactie is gericht op het project DRC en niet op Nederwiek 3. De reactie is ook bij het Voornemen en voorstel voor participatie voor het project DRC ingediend. Het DRC project gaat uit van de Structuurvisie Buisleidingen; in de volgende fase van het project DRC wordt het verzoek om het tracé te verleggen inhoudelijk behandeld.</i>
14.2	Indiener maakt zich zorgen over de veiligheid.	<i>Deze reactie is gericht op het project DRC en niet op Nederwiek 3. De reactie is ook bij het Voornemen en voorstel voor participatie voor het project DRC ingediend. We snappen dat u zich zorgen maakt. Het project kan alleen uitgevoerd worden als aan wet- en regelgeving wordt voldaan, en dat betekent ook dat voldaan moet worden aan de veiligheidseisen en voorschriften.</i>
15	202301471 (Bedrijf)	
15.1	Op het perceel waar indiener zijn bedrijf uitoefent komt een hoogspanningsverbinding	<i>Voor beide projecten geldt dat pas in een latere fase een definitieve tracékeuze gemaakt wordt. Daarbij wordt</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	380kV Oost. Van de projecten Nederwiek 3 en 380kV Geertruidenberg-Krimpen/Crayestein wenst indiener op diens perceel geen hinder te ondervinden.	<i>rekening gehouden met bestaande bebouwing. Voor Net op zee Nederwiek 3 geldt dat het hoogspanningstracé ondergronds wordt aangelegd en niet onder bestaande bebouwing aangelegd wordt. Indien het tracé over uw gronden geprojecteerd wordt, wordt door een zorgvuldige tracékeuze geprobeerd om verstoring van uw gronden zoveel mogelijk te beperken. Deze reactie is ook bij het Voornemen en voorstel voor participatie voor het project DRC ingediend. Daar geldt het bovenstaande ook voor.</i>
15.2	Met betrekking tot het project Nederwiek 3 pleit indiener ervoor dat het bovengrondse station niet op of nabij ons perceel wordt gerealiseerd.	<i>Deze reactie is ook bij het Voornemen en voorstel voor participatie voor het project DRC ingediend. Voor dit project wordt hier geen bovengronds station voorzien.</i>
15.3	Met betrekking tot het project 380kV Geertruidenberg-Krimpen/Crayestein gaan drie van tien zoekgebieden over of langs het perceel van indiener. Omdat indiener al een hoogspanningsverbinding bij het perceel hebben, verzoekt hij om bij het tracé Geertruidenberg-Krimpen/Crayestein diens perceel te mijden.	<i>Deze reactie is gericht op het project HSV 380 kV Geertruidenberg – Krimpen aan den IJssel of Crayestein en ziet niet op het project Nederwiek 3. Deze reactie is ook bij het Voornemen en voorstel voor participatie voor het project DRC ingediend maar heeft geen betrekking op dat project.</i>
16	202301476 (Particulier)	
16.1	Er loopt een bestaande verbinding op ca 70 meter van het perceel van indiener. Als gekozen wordt voor een verbinding over 'corridor 2' dan is dat wegens de toename van het aantal verbindingen voor indiener niet aanvaardbaar wegens de verwachte waardevermindering van zijn woning en mogelijk gezondheidsproblemen. Indiener pleit voor een andere corridor.	<i>Deze reactie is gericht op het project HSV 380 kV Geertruidenberg – Krimpen aan den IJssel of Crayestein en ziet niet op het project Nederwiek 3.</i> <i>Het project voor de nieuwe hoogspanningsverbinding tussen Geertruidenberg en Krimpen aan den IJssel of Crayestein staat aan het begin van het onderzoek naar de effecten van 10 verschillende onderzoeksalternatieven. Bij alle 10 onderzoeksalternatieven die zijn ontwikkeld en in de</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>concept-NRD zijn beschreven, kunnen aanzienlijke effecten op de omgeving optreden. Deze effecten zijn per alternatief verschillend van aard en worden in de Integrale Effecten Analyse (IEA) beschreven. Stapeling van (milieu)effecten door andere infrastructuur of ruimtelijke opgaven en effecten op gezondheid worden ook meegenomen in dit onderzoek.</i>
17	202301490 (Waterschap Brabantse Delta)	
17.1	Locatie converterstation Geertruidenberg: Als WBD opgave voor dijkversterking GEA-WAD. Indiener wil de mogelijkheid behouden om de primaire waterkering ter hoogte van de Standhazensedijk terug te leggen. Hierdoor zou een van de onderzochte locaties op pagina 5 van bijlage II buitendijks komen te liggen. In dat geval zou het de voorkeur hebben om hier bij het ontwerp van het nieuwe converterstation al rekening mee te houden (bijv. door het converterstation verhoogd/op een terp te realiseren).	<i>In het MER houden we met dit plan rekening als autonome ontwikkeling. Bij de definitieve locatiekeuze van het converterstation houden we rekening met de overstromingskansen van de locatie.</i>
17.2	De overstromingskansen en wateroverlast zijn summier beschreven. Het is benoemd maar niet als onderdeel van deelaspect 'Invloed op ruimtelijke functies'. Het rijk zet in op een stop van ontwikkelingen in het buitendijks gebied en gebieden die van belang zijn voor het bergen van water (Rijksbrief Water en Bodem, 25 november 2022). Graag het onderwerp wateroverlast en overstromingskansen als zelfstandig deelaspect opnemen.	<i>Deze aspecten worden beoordeeld in het MER, onder meer bij de locatie van converterstation en bij kruising van waterkeringen. Het genoemde beleidskader wordt meegenomen en beoordeeld en bij de afweging voor een voorkeursalternatief betrokken.</i>
17.3	p.40 toevoegen NNP (natte natuur parels) bij	<i>De natte natuur parels zijn onderdeel van het Natuur</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	'Beperken van milieueffecten door beperken of voorkomen van ingrepen op locaties met bekende waarden zoals waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, NNN, Natura 2000-gebieden, bosschages, landschappelijke waarden, bekende archeologische objecten/gebieden, gebieden met aardkundige of hoge archeologische verwachtingswaardes'.	<i>Netwerk Brabant. In het MER worden effecten op het Natuur Netwerk Brabant beoordeeld, en daarmee ook voor NNP.</i>
17.4	Zoeklocatie converterstation Moerdijk ligt buitendijks. In de Rijksbrief Water en Bodem (25 november 2022) zet het rijk in op een stop van ontwikkelingen in het buitendijks gebied en gebieden die van belang zijn voor het bergen van water.	<i>Het zoekgebied voor het converterstation in de gemeente Moerdijk ligt deels buitendijks, het betreft dan het havengebied van Moerdijk. In de Rijksbrief Water en Bodem is het voornemen uitgesproken om in de uiterwaarden (die vallen onder de Beleidslijn grote rivieren) geen nieuwe bebouwing meer toe te staan. Ook wordt onderzocht hoe de Beleidslijn grote rivieren wordt aangescherpt. Alle potentiële huidige locaties van de converterstations liggen binnen het vergunning-vrijgestelde gebied of volledig buiten het rivierengebied.</i> <i>De Rijksbrief Water en Bodem vraagt rekening te houden met vitale en kwetsbare functies. TenneT valt daaronder. Op dit moment zijn er geen harde normen voor vitale objecten, zoals converterstations. De Watertoets biedt waterbeheerders een instrument om in ruimtelijke processen te garanderen dat waterbelangen worden meegenomen.</i>
18	202301508 (Particulier)	
18.1	Het hoogspanningsstation zou op het industrieterrein van Moerdijk kunnen worden aangelegd, op een zodanige manier dat het	<i>Bij het project Nederwiek 3 gaat het niet om een hoogspanningsstation, maar om een converterstation. Voor het converterstation verkennen we de komende periode</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	dorp en de dorpsbewoners er geen overlast van ondervinden.	<p><i>concrete locaties. Ook in de gemeente Moerdijk is een zoekgebied voor het converterstation, dit is in en rond het industrieterrein Moerdijk.</i></p> <p><i>Er wordt in de loop van dit jaar een aparte ruimtelijke procedure opgestart voor een gecombineerd 380/150kV- (hoogspannings)station in Moerdijk. De omgeving betrekken we actief om tot een locatiekeuze te komen. Dit hoogspanningsstation maakt geen deel uit van de procedure voor Nederwiek 3.</i></p>
18.2	<p>Moerdijk is de afgelopen 10 jaar zwaar belast met nieuwe ontwikkelingen, o.a.: dorp opheffen, windpark, migranten, LPM en truck parking. Door het hoogspanningsstation Nederwiek 3 wordt Moerdijk nog verder belast. Indiener is daarop tegen. Het is een klein dorp en was in 2013 rustig met natuur en ruimte. De leefbaarheid gaat snel achteruit.</p>	<p><i>EZK en BZK zijn zich bewust van de druk op de leefomgeving. Veel projecten zijn noodzakelijk om onder andere de grootschalige industrie in de regio te verduurzamen. Dat neemt niet weg dat er in relatief korte tijd veel projecten tegelijk spelen. In afstemming met betrokkenen in de omgeving zoeken we naar oplossingen om de impact zo beperkt mogelijk te houden. Op basis van onderzoek beoordelen we of het project voldoet aan de geldende wettelijke normen voor de fysieke leefomgeving en of het woon- en leefklimaat door dit project niet onevenredig wordt aangetast. Dat onderzoek zal onder meer in het kader van het MER gebeuren. Indien nodig worden maatregelen genomen.</i></p> <p><i>Het kabinet heeft daarnaast € 500 miljoen gereserveerd voor gebiedsinvesteringen die de leefkwaliteit in de omgeving van vijf aanlandlocaties van wind op zee moeten versterken. Het betreft de (beoogde) aanlandingen die rond 2030/2031 plaatsvinden in de regio's Eemshaven, Borsele, Noordzeekanaalgebied, Maasvlakte en Moerdijk/Geertruidenberg. De regio Moerdijk/Geertruidenberg werkt momenteel een eerste tranche aan gebiedsinvesteringen uit.</i></p> <p><i>Zie ook reactie 18.1.</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
19	202301509 (Bedrijf)	
19.1	Als er een ondergrondse verbinding van Nederwiek 3 naar Geertruidenberg moet worden aangelegd, komt die in de omgeving van de woning en bedrijf van indiener. Hiervoor zullen grondwerkzaamheden plaatsvinden. Indiener verwacht daar zodanige overlast van dat diens bedrijf schade oploopt.	<p><i>Door een zorgvuldige tracékeuze proberen we schade voor u te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Bijvoorbeeld door rekening te houden met de verkavelingsstructuur. Het bestaande gebruik moet, na aanleg van de verbinding, voortgezet kunnen worden. Kabels liggen diep genoeg in de grond om normale landbouwkundige bewerkingen uit te voeren.</i></p> <p><i>Om overlast door de werkzaamheden zoveel mogelijk te beperken en streven we ernaar om de werkzaamheden in een zo kort mogelijke periode uit te voeren. Wanneer we werkzaamheden uitvoeren stemmen we dit met u af. Voordat de werkzaamheden op uw grond uitgevoerd worden, maken we werkafspraken.</i></p> <p><i>Als er, ondanks de voorzorgsmaatregelen, toch schade ontstaat die TenneT aan te rekenen is en waarvoor TenneT aansprakelijk is, dan vergoedt TenneT dit.</i></p>
20	202301586 (Particulier)	
20.1	Het is belangrijk dat wordt onderzocht in hoeverre er een kans is op verzakkingen en verschuivingen van de grond met betrekking tot de graafwerkzaamheden.	<i>In het kader van het MER onderzoeken we de bodemkwaliteit. Gezien de diepte van de kabelsleuf verwachten we geen verschuivingen en verzakkingen , maar als het nodig is treffen we maatregelen om dit te voorkomen. Veiligheid staat voorop. TenneT hanteert daarom bij graafwerkzaamheden een werkwijze waarbij er geen verschuiving of verzakking van grond kan ontstaan.</i>
20.2	In hoeverre kan het kwaad als de Russen weten waar onze kabels liggen.	<i>Verwezen wordt naar reactie 10.1.</i>
20.3	Rond de kop, langs de N215, is de beste locatie	<i>Wij hebben kennisgenomen van uw voorkeur voor dit</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	als het project doorgaat. Bij voorkeur niet door het duingebied.	<i>alternatief.</i>
21	202301587 (Particulier)	
21.1	Indiener verzoekt om te onderzoeken of het converterstation op Borssele kan worden aangesloten en of deze beter op de Maasvlakte geplaatst kan worden.	<i>Hier is in een eerdere fase naar gekeken. Dit is niet mogelijk omdat met de reeds geplande netaansluitingen Net op zee IJmuiden Ver Alpha en Nederwiek 1 (Borssele) en Net op zee IJmuiden Ver Beta, Gamma en Nederwiek 2 (Maasvlakte) er geen capaciteit is om extra netten op zee aan te sluiten in Borssele of op de Maasvlakte voor 2031. Dit hebben we toegelicht in de bijlage alternatievendocument bij de NRD.</i>
21.2	In verband met het milieu moet worden onderzocht wat de effecten zijn op de groene lijn door het Haringvliet heen. Er is vroeger veel gedumpt in het Haringvliet, dus wellicht kan beweging over de bodem een chemische reactie veroorzaken. Wat zou een dergelijke reactie doen met al het leven (zoals de steur die nog moet worden uitgezet) in het Haringvliet.	<i>De groene lijn is de route door het binnenwater. In het kader van het MER onderzoeken we de milieueffecten. Effecten op eventuele verontreinigingen in (water)bodem en water in relatie tot de natuur zijn onderdeel hiervan.</i>
22	202301822 (Bedrijf)	
22.1	Hier liggen al teveel leidingen, waardoor door de wirwar het gevaar tot raken toeneemt. Wordt het gevaar van trefdoel met grote gevolgen niet steeds groter?	<i>In het projectbesluit wordt een zone opgenomen waarbinnen zonder vergunning geen werkzaamheden plaats mogen vinden. Zo beschermen we de kabel en andere leidingen. Voordat graafwerkzaamheden starten wordt een zogenoemde graafmelding (KLIC-melding) gedaan om gevaarlijke situaties te voorkomen. Daarnaast maken we zakelijk recht afspraken met grondeigenaren, met onder andere afspraken over wat wel en niet mag boven een kabel.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
22.2	Onderzoek het ondergronds aanleggen van de leiding.	<i>Uitgangspunt is dat de kabel ondergronds aangelegd wordt.</i>
22.3	Welke effect hebben de leidingen voor een agrarisch bedrijf.	<i>TenneT probeert de overlast als gevolg van de werkzaamheden zoveel mogelijk te beperken. Bijvoorbeeld door rekening te houden met de verkavelingsstructuur. Het bestaande gebruik moet, na aanleg van de verbinding, voortgezet kunnen worden. Kabels liggen diep genoeg in de grond om normale landbouwkundige bewerkingen uit te voeren. Het moment dat werkzaamheden plaatsvinden wordt afgestemd met de eigenaar van de gronden. Voordat de werkzaamheden uitgevoerd worden, worden werkafspraken gemaakt. Na de aanleg van het kabeltracé kan de betreffende grond weer als landbouwgrond gebruikt worden.</i>
22.4	Aspecten die ook bij het toetsingskader betrokken moeten worden zijn de productie van gezond voedsel, effecten op de grondwaarden en de economische bedrijfsvoering van een akkerbouwbedrijf.	<i>Verwezen wordt naar reactie 27.</i>
22.5	Betrokkenen moeten persoonlijk op de hoogte worden gesteld.	<i>De mensen in de directe omgeving informeren we over de stand van zaken van het project via algemene kanalen, zoals de website, nieuwsbrieven en informatieavonden. Na de keuze van een voorkeursalternatief zoekt TenneT contact met grondeigenaren, om te bespreken op welke manier het tracé geoptimaliseerd kan worden en hoe hinder tijdens realisatie mogelijk beperkt kan worden.</i>
22.6	Er moet een markt conforme vergoeding komen voor mensen die last hebben van leidingen op hun grond.	<i>Uitgangspunt bij eventuele vergoedingen is schadeloosstelling van grondeigenaren en grondgebruikers. Indien er na aanleg van de verbinding toch verminderde gewasopbrengst optreedt dan zal TenneT dit vergoeden. Zie voor meer informatie: https://www.tennet.eu/nl/ons-</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		hoogspanningsnet/betrokken-bij-de-omgeving/brochures-hoogspanning-en-omgeving/
23	202301955 (particulier)	
23.1	<p>Indiener verzoekt om onderzoek naar het opschuiven van het tracé richting Brouwersdam of zelfs door de Brouwersdam en dan door de Grevelingen naar de Biesbosch.</p>	<p><i>Op 30 september 2022 hebben we voor het project Net op zee Nederwiek 3 het Voornemen en participatievoorstel gepubliceerd. Hierin staan de uitgangspunten voor mogelijke alternatieven opgenomen (paragraaf 1.2):</i></p> <p><i>Voor het beoordelen van aangedragen ideeën, hanteren wij de volgende uitgangspunten met betrekking tot dit project:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>- Net op Zee Nederwiek 3 betreft een ondergrondse hoogspanningsverbinding tussen windenergiegebied 1 en Moerdijk of Geertruidenberg, een converterstation op zee en op land én de aansluiting op het landelijk hoogspanningsnet.</i> <i>- Vanwege de grote afstand tussen windenergiegebied 1 en de aanlandlocatie en het vermogen van 2 GW van deze verbinding, is gekozen voor een gelijkstroomverbinding (DC).</i> <i>- Oplossingen dienen praktisch en technisch uitvoerbaar zijn;</i> <i>- Oplossingen dienen een zo laag mogelijke impact te hebben op natuur, milieu en de leefomgeving;</i> <i>- Voor oplossingen dient er zoveel mogelijk sprake te zijn van bundeling met Nederwiek 1 en/of 2 of andere grote projecten waar synergie mee te behalen valt;</i> <i>- Het project moet uiterlijk in 2031 gerealiseerd zijn om de opgewekte energie vanaf dat moment naar land te kunnen transporteren.</i> <p><i>Verschuiving van tracés naar en/of door de Brouwersdam</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p><i>en het Grevelingenmeer zijn langer en hebben geen kenbare voordelen ten opzichte van de voorgestelde alternatieven. Door de grotere lengte van het voorgestelde tracé moet rekening worden gehouden met een grotere impact op natuur, milieu en leefomgeving dan bij de alternatieven in de concept NRD. Ook is de synergie met andere grote projecten bij het voorgestelde alternatief beperkt. Een dergelijk tracé wordt dan ook niet als alternatief gezien.</i></p> <p><i>De tracerings- en locatie-uitgangspunten zijn uitgebreid beschreven in paragraaf 3.2.2 Tracerings- en locatie-uitgangspunten van de concept NRD. De achtergrond achter de tracéalternatieven die worden onderzocht lichten we toe in het alternativedocument, bijlage II bij de concept NRD.</i></p>
23.2	Het opschuiven van het tracé kost misschien meer, maar bespaart een veelvoud aan wensen van diverse mensen en organisaties	<p><i>De kosten van de onderzochte alternatieven worden in de Integrale Effecten Analyse meegenomen en afgewogen tegen andere belangen, zoals de impact van een tracé voor belanghebbenden in de omgeving. Verschuiving van tracés naar en/of door de Brouwersdam en het Grevelingenmeer zijn langer en hebben geen kenbare voordelen ten opzichte van de voorgestelde alternatieven.</i></p>
24	202301987 (Waterschap Hollandse Delta)	
24.1	Het Waterschap wil tijdig betrokken worden bij de milieueffectrapportage en wordt graag aan de voorkant betrokken voor het inbrengen van haar belangen. Water en bodem zijn sturend.	<p><i>We vinden het belangrijk om tijdig alle relevante belangen en stakeholders te betrekken. Als onderdeel van de zorgvuldige voorbereiding houden we rekening met bodem en water. Het Waterschap is onderdeel van het Ambtelijk Overleg dat regelmatig voor Net op zee Nederwiek 3 bijeenkomt. U blijft betrokken via de diverse overlegstructuren en kunt daarnaast reageren op de</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>verschillende documenten. Zie ook reactie 17.4.</i>
25	202302359 (bedrijf)	
25.1	Indiener reageert op het tracé alternatief Goeree-Overflakkee. Indiener heeft binnen dit tracé landbouwgrond in gebruik (middels een afbeelding is de ligging aangeduid). Indiener wil geen hoogspanningskabel in het in eigendom zijnde landbouwgrond.	<i>Pas in een latere fase maken we een definitieve tracékeuze. Bij het bepalen van het tracé houden we rekening met het huidige gebruik van de gronden. Door de lengte van het tracé is het niet mogelijk om ligging op gronden van derden te voorkomen. Voor landbouwgrond geldt dat na uitvoering van de werkzaamheden het gebruik als landbouwgrond voortgezet kan worden.</i>
25.2	Het graafwerk tijdens de aanleg van de hoogspanningskabel kan de huidige drainage in het land beschadigen.	<i>Voordat de werkzaamheden uitgevoerd worden, worden werkafspraken met de eigenaar (en indien van toepassing: gebruiker) van de grond gemaakt, waarbij het onafhankelijk opgestelde cultuurtechnisch rapport het uitgangspunt is. In een cultuurtechnisch rapport staan richtlijnen met als doel permanente schade aan cultuurgrond te voorkomen en eventueel optredende vervolgschade te beperken. De aannemer krijgt dit rapport en moet volgens dit rapport zijn werkzaamheden uitvoeren. Er wordt in het rapport beschreven hoe de verschillende grondlagen, tijdens de aanleg, ontgraven en opgeslagen moeten worden, hoe breed de werkstrook moet zijn en of er een aparte transportweg of rijbaan nodig is. Daarnaast staat er in het rapport beschreven hoe met bemaling en eventueel aanwezige drainage om te gaan. Een door TenneT aangestelde cultuurtechnisch toezichthouder, ziet toe op nakoming van de afspraken die gemaakt zijn. In gevoelige gebieden kan tijdens de aanleg ook monitoring van grond(hoogte) en bijvoorbeeld zetting plaatsvinden. Na afloop van de werkzaamheden wordt de grond hersteld zoals die voorheen was (zowel opbouw als</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p>maaiveld). TenneT zorgt ook dat de drainage na de aanleg van de kabels weer hersteld wordt naar de oude status. Daarnaast is TenneT verantwoordelijk voor structuurschade aan de bodem, mocht dit toch nog optreden. TenneT zal dit dan gedurende enkele jaren na aanleg herstellen. Uitgangspunt bij eventuele vergoedingen is schadeloosstelling van grondeigenaren en grondgebruikers. Indien er na aanleg van de verbinding toch verminderde gewasopbrengst optreedt dan zal TenneT dit vergoeden. Zie voor meer informatie: https://www.tennet.eu/nl/ons-hoogspanningsnet/betrokken-bij-de-omgeving/brochures-hoogspanning-en-omgeving/</p>
25.3	Bij toekomstige vervanging van drainage of andere grondwerkzaamheden ontstaan er extra kosten, bijvoorbeeld door een KLIC-melding.	Verwezen wordt naar reactie 25.2
25.4	Indiener vraagt zich af wat de aanwezigheid van een hoogspanningskabel betekent voor de waarde van de grond.	Verwezen wordt naar reactie 25.2
26	202302363 (Evides waterbedrijf)	
26.1	Indiener heeft een wezenlijk belang bij de ongestoorde ligging van haar leidingen, met het oog op leveringszekerheid. Een ongestoorde ligging en bedrijfsvoering en een continue, veilige bereikbaarheid van de aanwezige Evides infrastructuur en productiefaciliteiten is van essentieel belang. Met het oog op de leveringszekerheid geldt dit ook voor de drink- en industriewaterleidingen.	Voor kennisgeving aangenomen. Uw genoemde punten zijn een aandachtspunt in de aanlegfase. We hebben regelmatig contact met u en voor de uitvoering maken we waar nodig maatwerkafspraken.
26.2	Tijdens de aanleg- en beheerfase worden de belangen van Evides in meer of mindere mate	Bij de keuze van het tracé houden we rekening met de aanwezigheid van ondergrondse kabels en leidingen van

Indiener	Reactie	Beantwoording
	geraakt als gevolg van aanwezigheid van ondergrondse en bovengrondse assets van Evides en leidingkruisingen en paralleligging met Evides drinkwater- dan wel industriewater-transportleidingen. Indiener gaat concreet in op een aantal punten (zie 26.3 e.v.)	<i>derden. Met name in de aanlegfase is dit een aandachtspunt.</i> <i>TenneT gaat graag met u in gesprek om te komen tot werkbare afspraken, waarbij genoemde punten aan de orde komen. Ons streven is om hinder en negatieve gevolgen zoveel als kan te beperken.</i>
26.3	Het eerste punt betreft de gevolgen voor Evides als gevolg van de aanwezigheid van de hoogspanningsverbinding voor de continuïteit en leveringszekerheid van drink- en industriewater in geval van calamiteiten of noodzakelijk onderhoud aan haar leidingen.	<i>Verwezen wordt naar reactie 26.2.</i>
26.4	De voorwaarden van TenneT bij werkzaamheden van indiener in de directe nabijheid van de hoogspanningskabel zijn onduidelijk.	<i>Als er in de directe nabijheid van de hoogspanningskabel werkzaamheden verricht moeten worden, moeten we hier vooraf contact over opnemen met belanghebbenden. Afhankelijk van de aard van de werkzaamheden door derden worden hier voorwaarden aan gesteld, met het oog op de veilige uitvoering van de werkzaamheden en de ongestoorde ligging van de hoogspanningskabel.</i>
26.5	Bij grondroerende werkzaamheden nabij de hoogspanningskabels zal indiener eerst in overleg moeten treden met TenneT. Ook zijn extra veiligheidsmaatregelen nodig door wederzijdse beïnvloeding. De benodigde maatregelen en de meerkosten hiervan voor indiener zijn niet duidelijk.	<i>Wanneer er bij de uitwerking van het Voorkeursalternatief blijkt dat er sprake is van wederzijdse beïnvloeding, worden namens TenneT maatregelen getroffen om de beïnvloeding op te heffen of te beperken.</i>
26.6	De elektrische en thermische beïnvloeding van de Evides leidingen als gevolg van de aanwezigheid van de hoogspanningsverbinding dienen te worden getoetst in het voortraject alvorens tot ontwerp wordt overgegaan. De	<i>De verschillende tracés worden op hoofdlijnen op wederzijdse beïnvloeding met andere kabels en leidingen bekeken. De belangrijkste aandachtspunten maken we hierbij inzichtelijk. Voor het VKA werken we het beïnvloedingsonderzoek in MER fase 2 meer in detail uit</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	belangen van Evides dienen, mede aan de hand van de geldende normen en eisen, in een zo vroeg mogelijk stadium te worden betrokken bij de tracékeuze. Deze mogen niet doorgeschoven worden naar de ontwerp- en uitvoeringsfase.	<i>voor alle kabels en leidingen in de omgeving van het gekozen tracé. Ook bekijken we er welke mitigerende maatregelen dienen we moeten nemen. Het vervolgonderzoek voeren we in afstemming met de voor het VKA betrokken kabel- en leidingeigenaren uit.</i>
26.7	Het is niet duidelijk of in de toekomst nieuwe aansluitingen op de bestaande drink- en industriewaterleidingen mogelijk zijn, en tegen welke meerkosten.	<i>In de omgeving van ondergrondse hoogspanningsverbindingen zijn nieuwe drink- en industriewaterleidingen te realiseren. Deze uitspraak geldt voor de ondergrondse hoogspanningsverbinding in relatie tot nieuwe drink en industriewaterleidingen en niet voor andere objecten in de omgeving.</i>
26.8	In de concept NRD wordt een alternatief 'Delta Rijn Corridor' benoemd. Evides zal haar reactie in het participatieproces voor dat plan indienen, alsook op de concept NRD voor dat alternatief.	<i>Deze reactie is ook bij het project DRC ingediend en zal daar beantwoord worden.</i>
26.9	Het tracéalternatief 'Binnenwater' kruist op meerdere locaties Evides leidingen. Bij de Haringvlietdam ligt een transsportleiding in de langsrichting in de Haringvlietdam. Deze zal bij het ondergronds kruisen van de dam door Tennet geen nadelige gevolgen ondervinden. Alleen het alternatief van Rijkswaterstaat om over land de Haringvlietdam te kruisen zal wel impact hebben op de aanwezige transportleiding. De impact hiervan zal in beeld moeten worden gebracht.	<i>Verwezen wordt naar reacties 26.2 en 26.6.</i>
26.10	Nabij Tiengemeenten aan de noordzijde ligt een tracé van 2 leidingen van Evides onder de watergang. Daar zal naar gekeken moeten worden of dit tracé te behouden is als aan die zijde gewerkt gaat worden. Als laatste zal bij	<i>TenneT ontwerpt deze kruisingen graag in samenspraak met Evides. Dit is ook eerder met Evides besproken.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	de Amer een pakket transportleidingen van Evides gekruist moeten worden. Vanuit Evides zal het kruisen van deze leidingen onderlangs moeten gebeuren door Tennet. Een alternatief kan zijn om de Evides leidingen ten noorden aan land te kruisen. Dit is in een eerder overleg bij TenneT onder de aandacht gebracht.	
26.11	Bij het tracéalternatief over Goeree-Overflakkee zullen er meerdere leidingen van Evides gekruist worden of parallel daaraan gevolgd worden. Hiervoor zal een goede impact analyse gemaakt moeten worden, waarbij rekening wordt gehouden met de genoemde belangen.	<i>Verwezen wordt naar reacties 26.2 en 26.6.</i>
26.12	Het tracéalternatief Goeree-Overflakkee komt over de productielocatie Ouddorp van Evides. De aanlanding is gepland in een Natura 2000 gebied waar ook grondwaterwinning plaatsvindt. Evides is niet akkoord om de aanlanding te situeren binnen het gebied waar grondwaterwinning plaatsvindt.	<i>Het tracéalternatief loop inderdaad door het grondwaterwingebied van Evides. In het MER staan de effecten van de aanleg van de kabels op het grondwaterbeschermingsgebied beschreven.</i>
26.13	Voor het tracéalternatief Voorne- Hoeksche Waard gelden ook de aandachtspunten en belangen die in 26.3 tot en met 26.8 zijn genoemd.	<i>Voor kennisgeving aangenomen. Verwezen wordt naar reacties 26.3 t/m 26.12.</i>
26.14	Om er voor te zorgen dat Evides haar wettelijke taak nu en in de toekomst tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten kan blijven uitvoeren, wil Evides duidelijkheid over het meewegen van haar belangen en de wijze waarop met raakvlakken wordt omgegaan.	<i>Verwezen wordt naar reacties 26.2 en 26.6.</i>
26.15	Evides blijft graag betrokken bij het verdere	<i>Voor kennisgeving aangenomen, zie ook reacties 26.1,</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	verloop van het project.	<i>26.2, 26.6 en 26.10. Indiener is reeds betrokken.</i>
27	202302377 (LTO Noord)	
27.1	LTO Noord dient de zienswijze mede namens LTO Noord - afdelingen Voorne – Putten, De Hoeksche Waard en Goeree – Overflakkee in.	<i>Voor kennisgeving aangenomen.</i>
27.2	Indiener waardeert de wijze waarop de concept NRD tot stand is gekomen; de inbreng van regionale overheden, externe partijen en betrokken in de omgeving draagt bij aan een goed beeld van het gebied en de kernkwaliteiten.	<i>Voor kennisgeving aangenomen.</i>
27.3	Indiener geeft aan dat de landbouw wezenlijk deel is van het onderzoeksgebied, maar dat de betrokkenheid in het participatieproces onvoldoende is. Landbouw komt maar oppervlakkig voor in het onderzoeksplan. De concept NRD spreekt niet over landbouw, maar systematisch over bedrijven en/of grondeigenaren. Het participatieproces moet representatief zijn voor de mensen die het betreft, daar hoort landbouw nadrukkelijk bij.	<p><i>Het agrarisch belang en de effecten op de landbouw zijn onderdeel van de beoordeling van de alternatieven. Effecten op landbouw komen onder andere terug in de aspecten Ruimtegebruik (op land) en Bodem en Water (op land). De agrarische belangen worden daarnaast beschreven in het hoofdstuk Omgeving van de Integrale effectenanalyse.</i></p> <p><i>Het participatieproces is er op gericht gebiedsgerichte informatie op te halen en belanghebbenden te betrekken bij de ontwikkeling van tracéalternatieven en converterstationlocaties. Hiervoor zijn en worden verschillende bijeenkomsten georganiseerd waarvoor ook LTO is uitgenodigd om haar aandachtspunten en alternatieven in te brengen. TenneT en EZK nemen contact op met LTO om naast de bredere bijeenkomsten één-op-één overleggen in te plannen.</i></p> <p><i>Grondeigenaren worden in de NRD-fase en MER fase I, om te komen tot onderscheidende alternatieven, geïnformeerd</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p><i>via informatieavonden, nieuwsbrieven en de interactieve website. Via de informatieavonden en (interactieve) website kunnen grondeigenaren de verschillende tracéalternatieven bekijken en is er de mogelijkheid aandachtspunten en zorgen te delen. Later, na de keuze van het Voorkeursalternatief wordt een intensiever participatieproces ingericht om met de desbetreffende grondeigenaren (en agrariërs) in detail afspraken te maken over onderzoeken en werkzaamheden.</i></p>
27.4	<p>Bij het aanleggen van de ondergrondse hoogspanningsverbinding zijn de belangen van de landbouw te duiden in vier inhoudelijke onderwerpen, te weten tracékeuze, cultuurtechniek, tarieven en voorwaarden van de zakelijk recht overeenkomst.</p>	<p><i>Voor kennisgeving aangenomen.</i></p>
27.5	<p>Indiener verzoekt om meer duidelijkheid over het aantal en de ligging van de tracévarianten binnen het zoekgebied.</p>	<p><i>Er zijn vier integrale tracéalternatieven ontworpen die in het MER onderzocht gaan worden. Gezien de grote lengte zijn verschillende combinaties mogelijk van tracéalternatieven. Zie ook paragraaf 3.2.7 van de cNRD. De tracés en varianten zijn daarnaast op grote kaarten en digitale kaarten op de informatiebijeenkomsten gepresenteerd en met aanwezigen besproken. Via de interactieve website (www.netopzee.eu/nederwiek3) zijn de tracés en varianten ook thuis te bekijken.</i></p>
27.6	<p>Indiener verzoekt om meer duidelijkheid over de mogelijkheid voor grondeigenaren om alternatieve tracévarianten aan te dragen.</p>	<p><i>De NRD-fase is bedoeld om gelegenheid te bieden alternatieve tracévarianten aan te dragen. Grondeigenaren zijn en worden hierover geïnformeerd via informatieavonden, nieuwsbrieven en de interactieve website. Ingebrachte tracévarianten zijn beoordeeld door TenneT en EZK. In MER fase I is het nog wel mogelijk om aandachtspunten en optimalisaties mee te geven (via informatieavonden, en de (interactieve) website) voor de</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>routes die onderzocht worden (deze zijn beschreven in de NRD). Dit geldt eveneens voor het Voorkeursalternatief. Na de keuze van het Voorkeursalternatief wordt een intensiever participatieproces ingericht met de desbetreffende grondeigenaren en agrariërs en wordt het tracé in meer detail uitgewerkt.</i>
27.7	LTO wil voor Net op zee Nederwiek 3 een route op of door de buitendijkse kwelder voordragen.	<i>In het projectgebied voor het Net op zee Nederwiek 3 bevinden zich geen buitendijkse kwelders. Er is één alternatief met een zeer beperkt tracé over land, dit loopt door de binnenwateren. Deze route is eerder onderzocht voor het Net op zee IJmuiden Ver Alpha en VAWOZ 2030. Inmiddels is er meer bekend over de technische uitdagingen voor de binnenwaterroute en mogelijke significant negatieve effecten op natuurwaarden. Zo zijn er zorgen over met name slib en verontreinigingen in het binnenwater en de invloed hiervan op mens en dier. Om die reden worden ook alternatieven onderzocht die zoveel mogelijk buiten de binnenwateren lopen.</i>
27.8	LTO opteert voor een keuze voor de tracévariant die voor de grondeigenaren 'het minst bezwaarlijke tracé' is vanwege de overlast voor de bedrijfsvoering.	<i>Voor kennisgeving aangenomen.</i>
27.9	Vanuit landbouwoogpunt moeten de effecten van een initiatief op de landbouw goed in beeld worden gebracht. LTO onderschrijft het uitgangspunt een kabeltracé door het Haringvliet, het Hollandsch Diep en de Amer te laten lopen.	<i>Effecten op landbouw zullen in het MER in beeld worden gebracht vanuit het onderdeel Ruimtegebruik (op land) en Bodem en Water (op land), zie ook bij 27.3. Verder voor kennisgeving aangenomen.</i>
27.10	LTO geeft aan dat er cultuurtechnische garanties moeten worden afgesproken om ervoor te zorgen dat de grond na de werkzaamheden weer in de oorspronkelijke	<i>In deze fase van alternatievenonderzoek en tracékeuzes is dit nog niet aan de orde. Graag geven we ter informatie een korte toelichting op de werkwijze van TenneT m.b.t. werkafspraken waarin ook de cultuurtechnische staat wordt</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	<p>staat wordt opgeleverd. LTO Noord verzoekt TenneT een cultuurtechnische standaard toe te passen als middelvoorschrift voor de aannemer en niet als doelvoorschrift. Daarnaast is toezicht tijdens de aanleg van belang in plaats van achteraf.</p>	<p><i>gewaarborgd.</i></p> <p><i>Voordat de werkzaamheden uitgevoerd worden, worden werkafspraken met de eigenaar (en indien van toepassing: gebruiker) van de grond gemaakt, waarbij het onafhankelijk opgestelde cultuurtechnisch rapport het uitgangspunt is. In een cultuurtechnisch rapport staan richtlijnen met als doel permanente schade aan cultuurgrond te voorkomen en eventueel optredende vervolgschade te beperken. De aannemer krijgt dit rapport en moet volgens dit rapport zijn werkzaamheden uitvoeren. Er wordt in het rapport beschreven hoe de verschillende grondlagen, tijdens de aanleg, ontgraven en opgeslagen moeten worden, hoe breed de werkstrook moet zijn en of er een aparte transportweg of rijbaan nodig is. Daarnaast staat er in het rapport beschreven hoe met bemaling en eventueel aanwezige drainage om te gaan. Een door TenneT aangestelde cultuurtechnisch toezichthouder, ziet toe op nakoming van de afspraken die gemaakt zijn. In gevoelige gebieden kan tijdens de aanleg ook monitoring van grond(hoogte) en bijvoorbeeld zetting plaatsvinden. Na afloop van de werkzaamheden wordt de grond hersteld zoals die voorheen was (zowel opbouw als maaiveld). TenneT zorgt ook dat de drainage na de aanleg van de kabels weer hersteld wordt naar de oude status. Daarnaast is TenneT verantwoordelijk voor structuurschade aan de bodem, mocht dit toch nog optreden. TenneT zal dit dan gedurende enkele jaren na aanleg herstellen. Uitgangspunt bij eventuele vergoedingen is schadeloosstelling van grondeigenaren en grondgebruikers. Indien er na aanleg van de verbinding toch verminderde gewasopbrengst optreedt dan zal TenneT dit vergoeden.</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p>Zie voor meer informatie: https://www.tennet.eu/nl/ons-hoogspanningsnet/betrokken-bij-de-omgeving/brochures-hoogspanning-en-omgeving/</p> <p>Indien LTO hierover nog vragen heeft is TenneT bereid hierover in contact te treden.</p>
27.11	<p>De landbouw wenst geen natuurcompensatie. Het landbouwgebied in Zuid-Holland dient behouden te worden als hoogwaardig landbouwgebied. Dat houdt tevens in dat de regionale bevoegde gezagen dienen te voorkomen dat er sprake is van natuurcompensatie vanuit dit project binnen het gebied omdat dit een bedreiging kan vormen voor het toekomstperspectief van de boeren in dit gebied.</p>	<p>Voor kennisgeving aangenomen. Natuurcompensatie kan op grond van de geldende toetsingskaders noodzakelijk zijn. Dit wordt in het MER in beeld gebracht. Opgemerkt wordt dat het uitgangspunt is dat aantasting van natuur zoveel als mogelijk wordt voorkomen, vervolgens dat na aantasting op dezelfde locatie de natuurwaarde weer wordt hersteld, waardoor de noodzaak voor compensatie elders wordt geminimaliseerd. Het eventueel realiseren van natuurwaarde op landbouwgrond vindt vanzelfsprekend plaats in overleg met bevoegde gezagen en betrokken grondeigenaren.</p>
27.12	<p>LTO vraagt om, waar mogelijk, de ondergrondse hoogspanningsverbinding door het binnenwater aan te leggen. Het grondoppervlak blijft dan volledig beschikbaar voor agrarisch gebruik en agrariërs ondervinden beduidend minder hinder dan wanneer er over land gewerkt wordt.</p>	<p>Voor kennisgeving aangenomen. Zie ook reactie 27.7.</p>
27.13	<p>Indien een keuze voor ligging door het binnenwater niet mogelijk is, dan wenst indiener een gedegen, onafhankelijke onderbouwing.</p>	<p>De keuze voor het voorkeursalternatief wordt op een gedegen en onafhankelijke wijze onderbouwd. Het MER en de IEA worden door onafhankelijke adviesbureaus opgesteld. De Minister voor Klimaat en Energie kiest een voorkeursalternatief, in afstemming met de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Hij baseert zijn keuze op de IEA, het planMER, het regioadvies (advies van</p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>betrokken gemeenten, provincies en waterschappen), de reacties uit de omgeving en het advies van de (onafhankelijke) Commissie voor de milieueffectrapportage op het MER fase I.</i>
27.14	LTO heeft een voorkeur van het zoveel mogelijk combineren van kabelstructuren, idealiter ook in combinatie met infrastructuur. Dit is gunstig voor het ruimtebeslag, de impact van magneetveldzones en vanuit landschappelijk en maatschappelijk oogpunt.	<i>Het combineren/ bundelen van ingrepen wordt onderschreven. Zo veel mogelijk bundeling met bestaande of toekomstige kabel- en/of leidingeninfrastructuur is dan ook één van de uitgangspunten bij de tracering van het kabeltracé (zie paragraaf 3.2.2 van de concept NRD). Voor alle vier de routes (binnenwater en land) geldt dat onderzocht wordt wat de effecten zijn van één, twee of drie hoogspanningsverbindingen naast elkaar. Daarnaast wordt onderzocht of het mogelijk is om de hoogspanningsverbindingen in of naast de buisleidingenstrook aan te leggen, zodat er sprake is van ruimtelijke bundeling.</i>
27.15	Driekwart van de beoogde tracés loopt dwars door agrarische percelen. Hierdoor gaat kwalitatief goede landbouwgrond in Zuid-Holland verloren. Voor het voortbestaan van de gerenommeerde agrarische sector moet zorgvuldig worden omgegaan met schaarse landbouwgrond. Ook voor de realisatie van maatschappelijke doelen in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en het toekomstperspectief voor jonge boeren is behoud van alle landbouwgrond nodig.	<i>Bij de beoordeling van effecten zal in beeld worden gebracht in hoeverre de alternatieven voor de nieuwe verbinding door landbouwgronden lopen en of sprake is van tijdelijke en/of permanente gevolgen zodat deze informatie betrokken wordt bij keuzes en besluitvorming. Daarmee kan ook het belang van de landbouw worden betrokken bij de afweging voor een Voorkeursalternatief. De aanleg van ondergrondse kabeltracés zal plaatsvinden op basis van een cultuurtechnische standaard (zie ook reactie 27.10), waarbij de gronden na aanleg weer voor agrarisch gebruik beschikbaar zijn en blijven. Verder voor kennisgeving aangenomen. Zie ook reactie 27.19.</i>
27.16	Bij de keuze voor een voorkeursalternatief over land vraagt LTO om gelegenheid voor optimalisatie van de ligging van het VKA op perceel niveau. Hierbij moeten alle agrariërs	<i>De NRD-fase is bedoeld om gelegenheid te bieden alternatieve tracévarianten aan te dragen. Grondeigenaren zijn en worden hierover geïnformeerd via informatieavonden, nieuwsbrieven en de interactieve</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	<p>die getroffen worden door de aanleg van de ondergrondse hoogspanningsverbinding op dezelfde wijze op hetzelfde kennisniveau worden geïnformeerd.</p>	<p><i>website. Ingebrachte tracévarianten zijn beoordeeld door TenneT en EZK. In MER fase I is het nog wel mogelijk om aandachtspunten en optimalisaties mee te geven (via informatieavonden, en de (interactieve) website) voor de routes die onderzocht worden (deze zijn beschreven in de NRD). Dit geldt eveneens voor het Voorkeursalternatief. Na de keuze van het Voorkeursalternatief wordt een intensiever participatieproces ingericht met de desbetreffende grondeigenaren en agrariërs en wordt het tracé in meer detail uitgewerkt.</i></p> <p><i>Alle grondeigenaren worden daarbij op dezelfde wijze en met dezelfde informatie betrokken en geïnformeerd. Dit vindt plaats door individuele gesprekken met grondeigenaren. Voor de precieze invulling van deze fase komt TenneT graag in contact met LTO voor suggesties.</i></p>
27.17	<p>Ten aanzien van het detailniveau van NRD geeft LTO aan dat de uitwerking van landbouwkundige aspecten in detail moet plaatsvinden, zodat dit een volwaardig en zwaarwegend onderdeel van het beoordelings- en afwegingskader kan zijn. Naast milieugevolgen moeten ook de landbouwkundige gevolgen worden uitgewerkt.</p>	<p><i>Onderkend wordt dat de aanleg van de kabels effect kan hebben op het agrarisch gebruik. Het MER en de IEA hebben tot doel om effecten in beeld te brengen. In MER fase I gaat het om onderscheidende effecten tussen tracéalternatieven, om tot een keuze voor een Voorkeursalternatief te komen waarbij effecten op bestaand ruimtegebruik zoals de landbouw en bodem en water op land ook een onderdeel zijn. In MER fase II wordt het Voorkeursalternatief in samenspraak met de overheden en grondeigenaren in meer detail uitgewerkt en volgen onder andere bodem- en veldonderzoeken.</i></p> <p><i>Het agrarisch belang en de effecten op de landbouw zijn onderdeel van de beoordeling van de alternatieven. Effecten op landbouw komen onder andere terug in de aspecten Ruimtegebruik (op land) en Bodem en Water (op</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p><i>land). De agrarische belangen worden daarnaast beschreven in het hoofdstuk Omgeving van de IEA.</i></p> <p><i>In MER fase I wordt het oppervlakteverlies landbouwareaal en de lengte doorsnijding landbouwgrond onderzocht in het onderdeel Ruimtegebruik. Deze aspecten worden kwantitatief onderzocht en volgen uit GIS-analyses. De effecten op landbouw, zoals verzilting en verstoreng van de bodem komen terug in het onderdeel Bodem en Water. Het risico op verzilting wordt in MER fase I bepaald en volgt uit bureauonderzoeken. Indien het nodig is kan in MER fase II, wanneer het Voorkeursalternatief over land gaat en in detail wordt uitgewerkt, aanvullend onderzoek uitgevoerd worden. Zie reactie 27.19 voor een overzicht per landbouwkundige waarde.</i></p>
27.18	<p>In de plan-MER, effecten op land/gebruiksfuncties staat landbouw niet benoemd. LTO geeft aan dat landbouw als hoofdthema in de IEA wordt verondersteld en niet als subthema in de plan-MER.</p>	<p><i>Het agrarisch belang en de effecten op de landbouw zijn onderdeel van de beoordeling van de alternatieven. Effecten op landbouw komen onder andere terug in de aspecten Ruimtegebruik (op land) en Bodem en Water (op land). De agrarische belangen worden daarnaast beschreven in het hoofdstuk Omgeving van de IEA</i></p> <p><i>In het beoordelingskader is landbouw benoemd bij 'invloed op ruimtelijke functies'. Aangegeven is: 'invloed op landbouwareaal'. Daarnaast wordt relevante informatie ingewonnen onder Bodem en Water. Onder meer 'zetting' en 'verzilting'. Zie ook bijlage III: Beoordelingskader MER, pagina 6 van de concept-NRD Net op zee Nederwiek 3.</i></p> <p><i>Verder ter kennisgeving aangenomen.</i></p>
27.19	<p>LTO heeft een systematiek ontwikkeld waarmee effecten van een ruimtelijk plan op</p>	<p><i>Van de aangereikte systematiek is kennis genomen. Hierna is een eerste opzet gegeven van de wijze waarop delen die</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	<p>landbouw zichtbaar worden. Deze systematiek biedt inzicht in welk tracé het minst bezwaarlijk is voor de landbouw.</p>	<p><i>relevant zijn voor de fases van het MER meegenomen worden?. Na de keuze van het Voorkeursalternatief wordt een intensiever participatieproces ingericht met de desbetreffende grondeigenaren en agrariërs. In MER fase I gaat het om het inzichtelijk maken van onderscheidende effecten tussen tracéalternatieven; waaronder de onderscheidende effecten op landbouw, om tot een keuze van een voorkeursalternatief te komen. Het Voorkeursalternatief wordt vervolgens in MER fase II in meer detail uitgewerkt.</i></p> <p><i>Bij de uitwerking van de beoordeling van het belang in het beoordelingskader in MER of IEA worden een aantal aspecten nader uitgewerkt naar aanleiding van de zienswijze. Onderstaand overzicht geeft de nadere uitwerking. EZK en TenneT bespreken dit graag in een overleg met LTO.</i></p> <p><i>Van de aangereikte systematiek is kennis genomen. Hierna is een eerste opzet gegeven van de wijze waarop delen die relevant zijn voor de fases van het MER meegenomen worden. Na de keuze van het Voorkeursalternatief wordt een intensiever participatieproces ingericht met de desbetreffende grondeigenaren en agrariërs. In MER fase I gaat het om het inzichtelijk maken van onderscheidende effecten tussen tracéalternatieven; waaronder de onderscheidende effecten op landbouw, om tot een keuze van een voorkeursalternatief te komen. Het Voorkeursalternatief wordt vervolgens in MER fase II in meer detail uitgewerkt.</i></p> <p><i>Bij de uitwerking van de beoordeling van het belang in het</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording	
		<p><i>beoordelingskader in MER of IEA worden een aantal aspecten nader uitgewerkt naar aanleiding van de zienswijze. Onderstaand overzicht geeft de nadere uitwerking. EZK en TenneT bespreken dit graag in een overleg met LTO.</i></p>	
		<p>1) <i>tracélengte – a totale lengte van de tracés op land in km (openbare grond, landbouwgrond en andere grond) - b tracélengte in landbouwgrond in km (grasland en akkerbouw) - c aantal perceeleigenaren (agrariërs en hogere / lagere overheden/kerken/etc.) - d tracélengte huiskavels</i></p>	<p><i>a, b: reeds onderdeel van het MER. Lengtes worden kwantitatief beschreven en volgen uit GIS-analyses in het aspect Ruimtelijke functies (op land). c,d: Deze zijn geen onderdeel van het MER aangezien dit niet zozeer gaat over fysieke effecten maar eigendomsverhoudingen en eventuele schade. Graag lichten EZK en TenneT dit toe.</i></p>
		<p>2) <i>bodemopbouw i.r.t. herstel - a gewas - b bodemsoort - c lengte bouwwegen - d richting drainage</i></p>	<p><i>a: Wordt niet toegevoegd aan het beoordelingskader. Dit is geen onderscheidend effect, tenzij in samenhang met effect op zetting of verzilting dat beschreven/beoordeeld wordt in het MER onder het aspect Bodem en water op land. b: Wordt toegevoegd aan</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording	
			<p><i>het beoordelingskader. Beschrijving en beoordeling van gegevens in MER fase I en 2 onder het aspect Bodem en Water op land. c,d: Wordt niet toegevoegd aan het beoordelingskader voor MER fase I. Dit is geen onderscheidend effect, tenzij in samenhang met effect op zetting dat beschreven/beoordeeld wordt in het MER onder het aspect Bodem en water op land. Daarnaast worden bouwwegen pas bepaald bij de gedetailleerde uitwerking van een Voorkeursalternatief (MER fase II) en worden bij diezelfde uitwerking gesprekken met grondeigenaren gevoerd over exacte liggingen van de drainage. Eventuele mitigerende maatregelen volgen voor het Voorkeursalternatief, waarna voor in de realisatiefase afspraken gemaakt kunnen worden.</i></p>
		3) plantenziekten	<i>Wordt niet toegevoegd aan</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording	
		<i>(fytosanitair)</i>	<i>het beoordelingskader. Dit is geen onderscheidend effect. Bij het betreden van percelen wordt de Cultuurtechnische Standaard TenneT (CST) gehanteerd. Hierin zijn onder andere eisen opgenomen ten aanzien van betreding van percelen, bijvoorbeeld dat machines schoongespoten worden en vrij van modder zijn bij wisseling van percelen.</i>
		4) verziltingsrisico	<i>Dit is reeds onderdeel van het beoordelingskader. Een beoordeling van het verziltingsrisico volgt uit bureauonderzoeken in het aspect Bodem en Water (op land) in MER fase I. Indien het nodig is kan in MER fase II voor het Voorkeursalternatief aanvullend onderzoek worden uitgevoerd.</i>
		5) warmte en straling (effecten op landbouwhuisdieren, bodemleven en verzilting)	<i>De potentiële impact van deze thema's voor landbouw wordt in het MER beoordeeld. Vervolgens wordt bepaald of er aanleiding is voor nadere</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording	
			<p><i>detailbeoordeling. In MER fase I zullen de thema's beschreven worden op basis van literatuur. Uitwerking op meer detailniveau kan indien daar aanleiding voor is plaatsvinden voor het Voorkeursalternatief in MER fase II.</i></p>
		<p><i>6) aanlegmethode (effecten op verzilting, plantenziekten en bodemleven)</i></p>	<p><i>De aanlegmethode wordt in MER fase I en II beschreven. In de ingreep-effectrelaties die beschreven worden binnen het thema Bodem en Water (op land) vormen de aanlegmethode(s) input voor de beschrijving van de ingreep die een bepaald effect tot gevolg kan hebben. Dit kan een effect zijn op zetting of verziltingsrisico (indien daar sprake van is). Voor de aspecten plantenziekten en bodemleven zie bij de voorgaande punten. Dit betreft geen onderscheidend thema en er is geen aanleiding deze in MER fase I toe te voegen. Zie ook reactie</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording	
		7) effecten EU en landelijk beleid	27.10. Wordt niet toegevoegd aan het beoordelingskader. Er is geen aanleiding deze toe te voegen aangezien dit geen onderscheidend effect betreft.
		8) effecten en borging schade	Wordt niet toegevoegd aan het beoordelingskader. Er is geen aanleiding deze toe te voegen aangezien dit geen onderscheidend effect is, maar relevant is voor de realisatiefase. Met alle individuele grondeigenaren, (erf)pachters, gebruikers en overige rechthebbenden worden na de keuze van het VKA afspraken gemaakt over de onderzoeken, werkzaamheden en afspraken gemaakt over o.a. schadevergoedingen (zie ook reactie 27.10).
27.20	Indiener vraagt om de mogelijkheid om vanuit de landbouw onderzoeksvragen te agenderen bij bevoegde overheden, in aansluiting op vraagstukken in het gebied en de scope van het project. Hiaten in kennis dienen in overleg met regio en grondeigenaren te worden ingevuld, bijvoorbeeld over elektromagnetisch veld, magneetveld en effect van warmte op het	Voor kennisgeving aangenomen. De ter inzagelegging van de concept NRD is bedoeld om gelegenheid te bieden onderzoeksvragen in te brengen. Deze kunnen voortkomen uit vraagstukken in het gebied of verbonden zijn met de scope van het project. In de antwoordnota wordt aangegeven op welke punten er aanleiding wordt gezien voor extra onderzoek. Onderzoek	

Indiener	Reactie	Beantwoording
	bodemleven en de invloed van ontgraving en aanleg van kabels.	<i>vindt plaats in opdracht van het ministerie van EZK en TenneT. Daarbij voeren zij overleg met stakeholders. De verantwoordelijkheid voor het invullen van de benodigde informatievragen ligt dan ook bij EZK en TenneT. Zij voeren overleg en afstemming met stakeholders zoals de landbouw over de voortgang. In de procedure van het MER worden de resultaten en inhoudelijke onderbouwing wederom ook gedeeld door ter inzage legging zodat transparant eenieder de gelegenheid krijgt om kennis te nemen van de resultaten en daar op te reageren.</i>
27.21	Indiener geeft aan dat landbouwdeskundigen moeten worden geraadpleegd en betrokken gedurende het gehele traject.	<i>Voor kennisgeving aangenomen. Zie ook reactie 27.3.</i>
27.22	Het agrarische belang en de effecten op de landbouw worden meegewogen bij de beoordeling van de tracés. In een tabel geeft indiener een overzicht van aspecten, criteria, methoden die aangehouden moet worden voor de duiding, uitwerking en weging van de landbouwbelangen.	<i>Voor kennisgeving aangenomen. Na de keuze van het Voorkeursalternatief wordt een intensiever participatieproces ingericht met de desbetreffende grondeigenaren en agrariërs. In MER fase I gaat het om het inzichtelijk maken van onderscheidende effecten tussen tracéalternatieven; waaronder de onderscheidende effecten op landbouw, om tot een keuze van een voorkeursalternatief te komen. Het Voorkeursalternatief wordt vervolgens in MER fase II in meer detail uitgewerkt. Het agrarisch belang en de effecten op de landbouw worden meegewogen bij de beoordeling van de alternatieven. Effecten op landbouw komen onder andere terug in de aspecten Ruimtegebruik (op land) en Bodem en Water (op land). De agrarische belangen worden daarnaast beschreven in het hoofdstuk Omgeving van de IEA.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>Zie ook voorgaande reacties zoals bij 27.19.</i>
27.23	Indiener vraagt om informatie over vergoedingen en schadeloosstellingen, alsmede over de zakelijk recht overeenkomst (ZRO).	<i>Verwezen wordt naar reactie 27.10</i>
27.24	Indien het project Net op zee Nederwiek 3 een commercieel belang dient, dient de vergoeding aan agrariërs hier op aangepast te worden.	<i>Net op zee Nederwiek 3 dient geen commercieel belang. De netten op zee worden door TenneT aangelegd om deze verbindingen zo goed én goedkoop mogelijk te houden zodat huishoudens en bedrijven duurzame en schone energie krijgen.</i>
27.25	Indiener wil afspraken over vergoedingen en schadeloosstellingen periodiek herzien en indexeren.	<i>Voor kennisgeving aangenomen. De totstandkoming van deze afspraken valt buiten het kader van het MER. Zie ook reactie 27.23</i>
27.26	Het volgen van de projectplanning moet niet afgedwongen worden ten koste van tijdige en kwalitatieve uitwerking en weging van landbouwbelangen.	<i>Voor kennisgeving aangenomen.</i>
27.27	Indiener verzoekt om de voorafgaand aan verdere projectstappen in gesprek te gaan met agrariërs in het gebied, om die kennis en ervaring mee te kunnen nemen.	<i>Zie ook reactie 27.16. EZK en TenneT gaan graag met LTO in gesprek.</i>
28	202302383 (bedrijf)	
28.1	De buisleidingen strook moet in een breder kader worden onderzocht	<i>Niet duidelijk is waar u op doelt. Voor Nederwiek 3 wordt de buisleidingenstrook voor de DRC in een breder kader onderzocht. Er wordt zowel een tracé in de DRC als naast de DRC onderzocht.</i>
28.2	De invloed van een hoogspanningskabeltracé op flora en fauna moet worden onderzocht. Invloed dient uitgesloten te worden.	<i>In het kader van het MER onderzoeken we de milieueffecten. Effecten op flora en fauna zijn onderdeel hiervan.</i>
28.3	Nut en noodzaak van windenergie, met de ruimtelijke belasting op de omgeving, moet worden afgewogen tegen andere	<i>In het Klimaatakkoord (2019) en het Coalitieakkoord (2021-2025) is vastgelegd dat windenergie op zee een belangrijke rol speelt in Nederland bij de opwek van</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	opwekkingsbronnen, waaronder kernenergie.	<i>duurzame energie. Op dit moment geldt als doelstelling een opgesteld vermogen van 21 GW aan windparken op zee in 2030. Om de klimaatdoelstelling voor 2050 te halen, is naast de realisatie van de Net op zee projecten ook kernenergie nodig. In het ontwerp Programma Energiehoofdstructuur (PEH) wordt de ruimtelijke impact van verschillende duurzame energiebronnen afgewogen. Zie hiervoor de site van de RVO.</i>
28.4	Buffering van de opgewekte energie krijgt te weinig aandacht.	<i>Opslag van energie valt buiten de reikwijdte van dit project. Dit belangrijke onderwerp wordt op andere plekken opgepakt, waaronder in het Programma Energiehoofdstructuur. Zie hiervoor onder 28.3.</i>
28.5	Diverse tracéalternatieven gaan door Natura 2000 gebieden, waar de Habitatrictlijn en mogelijk de Vogelrichtlijn van toepassing zijn. Dit is ongewenst en niet logisch.	<i>In het kader van het MER onderzoeken we de milieueffecten. Effecten op Natura 2000-gebieden en daarbij ook de Habitatrictlijn en Vogelrichtlijn zijn onderdeel hiervan. Uitgangspunt is dat milieueffecten op Natura 2000-gebieden beperkt moeten worden door het beperken of voorkomen van ingrepen op die locaties.</i>
28.6	Het ruimtebeslag van de routes op agrarische gronden en de bijbehorende activiteiten is ongewenst.	<i>Bij de tracering houden we zoveel mogelijk rekening met het gebruik van de agrarische gronden. In agrarische grond ligt de kabel op minimaal 1.80m diepte (minimale grond dekking bovenkant kabels).</i>
28.7	De tracés moeten rond bestaande leidingtracés worden geconcentreerd.	<i>Zo veel mogelijk bundeling met bestaande of toekomstige kabel- en/of leidingeninfrastructuur is één van de uitgangspunten bij de tracering van het kabeltracé (zie paragraaf 3.2.2 van de concept NRD).</i>
29	202302392 (Havenbedrijf Rotterdam)	
29.1	Tracé 1: Het combineren van de DRC en Nederwiek 3 mag niet leiden tot beperkingen ten aanzien van het gebruik van de DRC.	<i>Vanuit het principe van zuinig ruimtegebruik is bundeling van ondergrondse infrastructuur wenselijk. Dit mag echter niet leiden tot een aantasting van de technische staat van</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	Indien tracé 1 gebruikt wordt, dient hier extra ruimte voor gecreëerd te worden.	<i>de buisleidingen. Dit is ook de reden dat we zowel een tracé in de buisleidingenstrook onderzoeken, als ernaast.</i>
29.2	Tracé 2 en 3: Indiener vraagt of er in het MER aandacht kan worden besteed aan de effecten van de aanleg en onderhoud van de kabelverbinding op het regulier onderhoudsbaggerwerk in de vaargeul Slijkgat. Veiligheid is een randvoorwaarde in de gebruiksfase, de diepteligging van de hoogspanningsverbinding moet hierop afgestemd zijn.	<i>In het MER wordt hier aandacht aan besteed.</i>
29.3	De Voordelta is beschermd N2000-gebied mede als invulling van compensatie t.b.v. de Maasvlakte 2 rustgebieden voor vogels en bodembeschermingsgebied (overzicht is bijgevoegd). De ligging en gebruiksvoorwaarden zijn aan verandering onderhevig door de dialoog over de compensatie.	<i>Dit is bekend en wordt betrokken bij de afweging als daar aanleiding voor is.</i>
29.4	Indiener verzoekt om de volgende aspecten in het vervolgonderzoek mee te nemen: Realisatie in het broedseizoen kan tot verstoring leiden. Tevens dient interactie met andere vogelsoorten en zeehonden zoveel mogelijk vermeden te worden.	<i>In het kader van het MER onderzoeken we de milieueffecten. Effecten op vogelsoorten in het kader van de Vogelrichtlijn zijn hier onderdeel van. Als het nodig is treffen we maatregelen om effecten te voorkomen.</i>
30	202302403 (ZLTO afdeling Moerdijk)	
30.1	Indiener vindt het westen van Brabant geen logische plek om energie aan te landen gezien het windpark zich ter hoogte van IJmuiden bevindt en ziet graag een grotere brandbreedte van alternatieven onderzocht.	<i>In de Verkenning Aanlanding wind op zee 2030 (VAWOZ 2030) is onderzoek gedaan naar mogelijke verbindingen tussen nieuwe windenergiegebieden en aanlandlocaties op land voor de periode tot en met 2030. In VAWOZ 2030 is onderzoek gedaan naar de aanlanding van 10 GW extra</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p>windenergie op zee bovenop de reeds geplande ruim 11 GW uit de VANOZ 2030.</p> <p>In deze verkenningen is de door u gewenste grotere bandbreedte onderzocht en daaruit zijn verschillende alternatieven voor aanlandingen voortgekomen, waaronder ook meer noordelijke aanlandalternatieven. Vanwege de grote opgave (in de periode tot 2050 zal er naar verwachting circa 70GW aan windenergie gerealiseerd en aangeland moeten worden) moeten alle mogelijk kansrijke locaties (ondanks de vele uitdagingen die er mogelijk spelen) goed onderzocht worden. Deze onderzoeken zijn de basis voor de ruimtelijke procedures voor de nieuwe aanlandingen. LTO (afdelingen) worden bij de Programma VAWOZ werksessies betrokken.</p>
30.2	<p>Indiener geeft aan graag te zien dat de windenergie elders aanlandt omdat het gebied rondom Moerdijk en Geertruidenberg door meerdere energie- en infrastructuurprojecten getroffen wordt. Dit terwijl de landbouwsector deze gronden graag behoudt voor agrarisch gebruik vanwege de vruchtbaarheid van de gronden.</p>	<p>Bij de tracering houden we zoveel mogelijk rekening met het gebruik van de agrarische gronden. De hoogspanningsverbinding zal minimaal 1,8m diep gelegd worden. Met grondeigenaren bekijken we samen in een later stadium hoe percelen het beste gekruist kunnen worden; langs de perceelsgrenzen of dwars door het perceel. Zie ook reactie 27.15.</p>
30.3	<p>Indiener wenst dat landbouw expliciet wordt opgenomen in de tabel met het beoordelingskader, niet alleen in de toelichting.</p>	<p>De effecten op ruimtegebruik, waaronder landbouw, zijn onderdeel van het beoordelingskader van het MER. Zie ook reactie 27.</p>
30.4	<p>Indiener verzoekt ook rekening te houden in het onderzoek met toekomstige invloeden die de aanlanding van wind op zee op de landbouwsector heeft zoals schade bij en na aanleg, verzilting en waterkwaliteit, zodat er integraal naar deze vraagstukken gekeken</p>	<p>Verwezen wordt naar reactie 27.</p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	wordt.	
30.5	Indiener wenst zoveel mogelijk boringen in plaats van open ontgravingen.	<i>Het uitgangspunt van TenneT is 'open ontgraving, tenzij...'. Boringen zijn technisch complexer, kennen een relatief grote impact bij reparatie van een kabelstoring en zijn duurder om uit te voeren. Standaard kiezen voor een boring is daarmee niet doelmatig. Per (in MER fase 1) onderzocht tracéalternatief zijn enkel de technisch noodzakelijke boringen opgenomen, bijvoorbeeld bij het kruisen van een watergang of weg.</i>
30.6	Het onderzoeken van zo min mogelijk doorkruisingen van landbouwpercelen.	<i>Verwezen wordt naar reactie 30.2.</i>
30.7	Indiener wenst betrokken te worden bij het vervolg van dit project.	<i>We nemen contact met u op.</i>
31	202302407 (Particulier)	
31.1	De tracés 'Voorne-Hoeksche waard' en 'Binnenwateren' doorsnijden de zeekering en het duingebied vanuit zee in Natura 2000 gebied en in het Voornes Duin. Dit richt maximale en onherstelbare schade aan.	<i>In het kader van het MER onderzoeken we zullen de milieueffecten. Effecten op Natura 2000-gebieden en daarbij ook de Habitatrictlijn en Vogelrichtlijn zijn onderdeel hiervan. Uitgangspunt is dat milieueffecten op Natura 2000-gebieden beperkt moeten worden door het beperken of voorkomen van ingrepen op die locaties.</i>
31.2	Graafwerkzaamheden in het Natura 2000 gebied zijn onwenselijk.	<i>Zie ook de reactie onder 31.1. Als uit onderzoek blijkt dat het nodig is om maatregelen zoals boringen toe te passen om het natuurbelang te beschermen, zullen we deze maatregelen nemen.</i>
31.3	Door een tracé te kiezen nabij de N57 kan de impact voor de omliggende natuur beperken.	<i>Bundeling in relatie tot de impact op de natuur betrekken we in de totale afweging.</i>
31.4	Het laatste beetje natuur op Voorne en de Delta moet ontzien worden.	<i>De waarde en het belang van de natuur op Voorne en de Delta betrekken we in de totale afweging.</i>
31.5	Windmolens moeten op zee geplaatst worden, niet naast de laatste, schaarse natuurgebieden.	<i>Het gaat hier om een aanlanding van een hoogspanningsverbinding die het windpark op zee verbindt met het landelijke elektriciteitsnetwerk. Hiermee wordt</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>tegemoetgekomen aan uw wens.</i>
31.6	De visfuisen bij de ingang van het Haringvliet belemmeren de trek van vissen naar het binnenwater. De visfuisen moeten weggehaald worden.	<i>De plaatsing van visfuisen valt buiten de reikwijdte van dit project.</i>
32	202302410 (Stichting de Noordzee)	
32.1	<p>De indiener constateert dat in het huidige cNRD, het huidige Noordzeeakkoord (NZA) alleen wordt genoemd als een reactie op de kennisgeving Voornemen en participatievoorstel, maar nergens wordt expliciet benoemd dat deze in acht wordt genomen. Dit terwijl dit herhaaldelijk besproken is binnen het Noordzeeoverleg en het bevoegd gezag. De indiener vraagt daarom om de volgende punten op te nemen in het NRD:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dat te bepalingen van het NZA van toepassing zijn bij de afweging van de tracéopties • Dat daaruit volgend de milieueffecten die in het MER gepresenteerd gaan worden uit gaan van afspraken uit het NZA die voor infrastructuur / installaties zijn opgenomen. <p>Indiener noemt de inhoudelijke uitgangspunten die zij samen met andere natuurorganisaties hebben vastgesteld:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kwetsbaar en ecologisch waardevol gebied mijden; 	<p><i>In het MER nemen we het akkoord voor de Noordzee (juni 2020) op in de beschrijving van de voor Net op zee relevante afspraken, akkoorden, beleid en regelgeving. In het MER toetsen we aan de relevante milieueffecten die volgen uit beleid, wet- en regelgeving. Het Noordzeeakkoord is één van de basiselementen die ten grondslag liggen aan beleid, zoals het recente aangepaste Programma Noordzee waarin het Noordzeeakkoord is ingebed conform de brief van de minister van I&M aan de Tweede Kamer (juni 2020).</i></p> <p><i>Op de genoemde uitgangspunten wordt hieronder puntsgewijs dieper ingegaan.</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	<p>2. Ecologie niet laten wijken voor economie of tijdsdruk;</p> <p>3. Natuurversterking toepassen daar waar mogelijk;</p> <p>4. Voorkeur voor aanlanding in de buurt van de vraag;</p> <p>5. Monitoring meenemen in de gebruiksfase;</p> <p>6. Toekomstgericht ontwerpen;</p> <p>7. Houd in het vestigingsbeleid voor industrie en andere grote energievragers rekening met de beschikbaarheid van geschikte aanlandlocaties voor windenergie en de beschikbaarheid van duurzame energieproductie;</p> <p>8. Overweeg aanlanding in de vorm van waterstof indien er ook een onvermijdbare waterstofvraag is die hiermee bediend kan worden;</p> <p>9. Keuzes maken in lijn met het Noordzeeakkoord.</p>	
32.2	<p>Aanlandkabels voor Nederwiek 3 niet door Natura 2000-gebied laten gaan (zowel gebieden offshore als op land) omdat het aanleggen van kabels een significant negatief effect heeft op deze natuurgebieden, zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Directe schade aan natuur en ecologie 	<p><i>In de cNRD beschrijven we welke milieueffecten van de alternatieven op zee onderzocht zijn en hoe deze gebruikt zijn in de afweging om voor dit project verder maar één tracéalternatief te onderzoeken. Het thema ecologie is daarbij een belangrijk aspect geweest. In de Voordelta en</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	<p>door aanleg en verwijderen kabel;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Schade door onderhoud en vervanging van kabels; - Doorlopende schade als gevolg van elektromagnetische velden. 	<p><i>op land is het niet altijd mogelijk om Natura 2000 gebieden te ontwijken.</i></p> <p><i>In een volgende fase van het project doen we in het kader van het Milieueffectrapport (MER) onderzoek naar de ecologische effecten. Hierin worden de effecten op zee en land onderzocht voor o.a. beschermde natuur zoals NNN en Natura 2000 en beschermde soorten. Effecten die we onderzoeken zijn habitataantasting, verstoring, verzuring en vermisting, vertroebeling en sedimentatie, verontreiniging, elektromagnetische velden en warmteontwikkeling. Het gaat hierbij zowel om tijdelijke effecten (aanlegfase) als permanente effecten (gebruiksfase). Op basis van de ernst van het effect adviseren we over mitigerende maatregelen om effecten te beperken of te voorkomen. Ook kijken we naar cumulatieve effecten met bijvoorbeeld Net op zee Nederwiek 2.</i></p>
32.3	De route van de kabelverbinding dient het bodembeschermingsgebied en in te stellen zeereservaat in de Voordelta te vermijden.	<i>Bij de tracering houden we daar waar sprake is van specifieke gebiedsbescherming rekening met de vereisten die daaraan gekoppeld zijn.</i>
32.4	EMV's (elektromagnetische velden) kunnen negatieve effecten hebben op ecologie, biologie en gezondheid van mariene soorten. Gebruik van natuurlijke velden ten behoeve van navigatie en vinden van prooisorten wordt verstoord. Aangenomen wordt dat het ingraven van kabels negatieve effecten van EMVs op mariene soorten vermindert, door vergroting van de afstand tussen de kabel en de mariene soorten. Maar dit geldt niet voor soorten op de bodem en eieren die aan de bodem vastgelegd	<i>In het kader van het MER worden de milieueffecten onderzocht. Effecten van EMV's op beschermde dier- en plantensoorten zijn hier onderdeel van.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	zijn. Daarnaast kan een afname in de intensiteit van de EMVs ervoor zorgen dat de elektrische en/of magnetische velden in de natuurlijke bandbreedte vallen waardoor ze verkeerde informatie geven.	
32.5	<p>Effecten op haaien en roggen worden nog onderzocht en zijn onduidelijk. Het is onduidelijk hoe het voorzorgsprincipe gehanteerd wordt bij het plannen, ontwerp, de aanleg en het onderhoud van kabel(routes) van windmolenparken. Bijvoorbeeld de intensiteit van EMV's, wat zijn gebieden met kritische levensfasen van mariene soorten en de technische mogelijkheden voor het reduceren/ afschermen van EMV's.</p> <p>Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende effecten van AC en DC verbindingen waarbij DC kabels veel sterker en statistische EMV's veroorzaakt dan AC kabels. Bij de keus voor gelijkstroomverbinding graag goed en volledig onderbouwen.</p>	<p><i>De keuze voor een gelijkstroomverbinding is gemaakt door het Rijk en gebaseerd op het gegeven dat een wisselstroomverbinding over de afstand van het tracé van Nederwiek 3 (ruim 200 kilometer) significante elektriciteitsverliezen kent en een lager vermogen. Bovendien zouden er met wisselstroom meer kabels nodig zijn geweest. Met gelijkstroom kan met minder kabels een grotere hoeveelheid elektriciteit opgewekt op zee aan land worden gebracht.</i></p> <p><i>Gevolgen van EMV van de netverbinding worden in het MER onderzocht. Daarin staat welke potentiële gevolgen kunnen optreden, daarbij wordt ook bepaald of dit gekoppeld is aan bepaalde levensfasen en of er aanleiding is onderscheid in effect per specifieke locatie/gebied te verwachten. Eventuele kennisleemten worden in beeld gebracht zodat bij besluitvorming een goed beeld van potentiële gevolgen beschikbaar is.</i></p>
32.6	Natura 2000-gebieden en migratieroutes van (trek)vissen dienen vrijgehouden te worden van kabels en EMVs contouren. Enkele geplande tracés staan haaks op het Kierbesluit en gedane omvangrijke investeringen om natuurlijke migratie van trekvis van zoet naar zout water te stimuleren.	<i>Ter kennisgeving. In het MER worden gevolgen op (trek)vissen bepaald en beoordeeld, daarmee ook eventuele gevolgen voor migratie. Het geldende Kierbesluit maakt onderdeel uit van de referentiesituatie en wordt derhalve betrokken bij de beoordeling.</i>
32.7	Indiener ziet graag op alle figuren in het NRD Natura 2000-gebieden terugkomen, zeker	<i>Ter kennisgeving aangenomen. Natura 2000-gebieden en specifieke gebieden zoals aangewezen rust- en</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	Bruine Bank en Voordelta. Daarnaast ziet indiener graag Rustgebieden en Bodembeschermingsgebieden van de Voordelta terug in figuren.	<i>bodembeschermingsgebieden nemen we waar nodig op in het MER.</i>
32.8	Indiener ziet graag naast voordelen van gelijkstroomverbinding ook nadelen terug in het tekstblok.	<i>De gevolgen van de gelijkstroomverbinding, waaronder de negatieve effecten worden in het MER in beeld gebracht.</i>
32.9	Indiener ziet bij beperkingen van milieueffecten door beperken of voorkomen van ingrepen op locaties met bekende waarden ook graag leefgebied van beschermde soorten in het soortengedeelte van de Wnb terug.	<i>Bij het beoordelen van effecten op beschermde soorten gaan we uit van het voorkomen van deze soorten, dit wordt beschreven bij de huidige situatie. Impact op leefgebieden kan een onderdeel zijn van het effect door het project. Bij het beperking van milieueffecten gaan we als het nodig is ook in op leefgebieden van beschermde soorten.</i>
32.10	Indiener stelt enkele toevoegingen voor in het hoofdstuk natuur.	<i>Kennis van de toevoegingen nemen we mee voor het MER.</i>
32.11	Indiener vraagt om bij tracéoptie Midden goed rekening te houden met de Bruine Bank en de aangewezen vogelrichtlijnsoorten voor het gebied.	<i>In tracéoptie Midden wordt Natura-2000 gebied de Bruine Bank vermeden.</i>
32.12	Indiener vraagt bij tracéalternatief 3 te benoemen dat deze optie door een aangewezen rustgebied en/of broedgebied van de bontbekplevier, strandplevier en dwergstern van de Voordelta gaat en dat dit tracé niet de voorkeur heeft.	<i>De cNRD beschrijft de te onderzoeken milieugevolgen van het initiatief en spreekt geen voorkeur uit.</i>
32.13	Indiener vraagt waarom de effecten tijdens aanleg- en gebruiksfase en verwijderingsfase niet apart beoordeeld worden gezien de effecten op een ander moment in tijd plaatsvinden. Graag toevoegen en beoordelen.	<i>De gevolgen van de verwijderingsfase zijn gelijk of kleiner aan de aanlegfase. De beoordeling van de aanlegfase is daarom ook van toepassing op de verwijderingsfase en deze laatste beoordelen we daarom niet apart.</i>
32.14	Indiener vindt dat cumulatie van effecten altijd (dus niet alleen 'waar zinvol') beoordeeld moet	<i>We bedoelen dat cumulatie altijd wordt beoordeeld. Met het 'waar relevant' bedoelen we dat alleen in geval er een</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	worden en wenst dit aan te passen in hoofdstuk 4.	<i>effect is van het initiatief dat potentieel cumulatief is er daarom cumulatieve beoordeling plaats vindt.</i>
32.15	In het beoordelingskader MER ontbreekt het aspect elektromagnetische velden.	<i>Dit is onderdeel van de oorzaken voor effecten op het aspect natuur op zee en leefomgeving en onderzoeken we in het MER.</i>
32.16	Bij Natura 2000 gebieden, Beschermde dier- en plantensoorten, Descriptoren van de Kaderrichtlijn Maritieme Strategie (KRM) en Biologische kwaliteitselementen binnen Kaderichtlijn Water (KRW) onder verstoring aangeven dat dit bestaat uit o.a. verstoring van geluid, licht en menselijke aanwezigheid.	<i>Dit is onderdeel van de oorzaken voor effecten op het aspect natuur op zee en onderzoeken we in het MER.</i>
32.17	Indiener vraagt om specificatie wat wordt bedoeld met Natuur op zee.	<i>In bijlage III, het beoordelingskader staat een uitwerking van Natuur op zee. Het betreft natura 2000-gebieden, beschermde dier- en plantensoorten, KRM descriptoren en biologische kwaliteitselementen binnen de KRW.</i>
32.18	Indiener wenst dat de studie "thematische analyse verbindingen extra wind op zee" opnieuw uitgevoerd wordt met actuelere informatie. Daarbij geeft indiener enkele punten die zij graag aangepast ziet: <ul style="list-style-type: none"> - Alle storingsfactoren noemen, o.a. ook onderwatergeluid, lichtverstoring en verontreiniging. - Onderscheid tussen AC en DC toevoegen. - Kenmerkende en karakteristieke soorten uit soortgroepen vissen en kreeftachtigen toch selecteren. Hiervoor kunnen BBBT mitigatie maatregelen van belang zijn om effecten te verminderen. - Waar komen de getallen aangaande het 	<p><i>De thematische analyse is een project overstijgende analyse die na VAWOZ 2030 is uitgevoerd aan de hand van thema's ecologie, scheepvaart en toekomstvastheid. Dit heeft geresulteerd in routes "midden door" voor de Nederwiek en IJmuiden Ver projecten. De studie is hiervoor voldoende actueel. Dat laat onverlet dat de gevolgen van het initiatief voor de ecologie (middels de milieuaspecten natuur op zee en natuur op land) op zichzelf en in cumulatie met deze verbindingen in detail wordt beoordeeld, onder meer voor onderwatergeluid, verstoring en verontreiniging. Ten aanzien van AC en DC geldt dat DC een kenmerk van het initiatief is.</i></p> <p><i>In het MER gebruiken we de meest recente bronnen en inzichten, ook voor hersteltijd.</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	<p>bereiken van de oude biomassa en dichtheid van benthos vandaan? Dit is een erg lage inschatting en tegenstrijdig met andere bronnen. Graag aanpassen naar een realistische herstelperiode en opnieuw beoordelen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Waarom worden vissen en zeezoogdieren niet meegenomen in de beoordeling? 	<p><i>Vissen en zeezoogdieren zijn ook onderdeel van de beoordeling voor zover relevant voor hetgeen in de bijlage is beoordeeld (de bundeling). In het MER onderzoeken we ook de effecten van het initiatief op zichzelf en in cumulatie.</i></p>
	<p>De indiener heeft een bijlage bijgevoegd met de gezamenlijke uitgangspunten aanlanding Wind op Zee. Onderstaand wordt hier dieper op ingegaan.</p>	
32.19	<p>De indiener onderschrijft dat het bij het project noodzakelijk is om relevante maatschappelijke stakeholders tijdig te betrekken en dat zij tijdig voldoende informatie hebben om een afweging te maken tussen de verschillende alternatieven. Het moet dus van tevoren duidelijk zijn wat de eventuele negatieve effecten op ecologie zijn.</p> <p>Verder geeft de indiener aan dat de inbreng van de stakeholder zwaarwegend meegenomen moet worden in de keuze van het alternatief en dat er duidelijk aangegeven wordt wat er met de inbreng is gedaan.</p>	<p><i>EZK vindt het belangrijk om belanghebbende partijen tijdig in de procedure voor Net op zee Nederwiek 3 te betrekken. Dit is vanaf de start van het project gebeurd. Ook in de fase dat de cNRD werd opgesteld. In de bijlage van de cNRD staat een toelichting over de milieueffecten van verschillende alternatieven op zee, waaronder ook voor het thema ecologie. In de cNRD staat hoe deze informatie is gebruikt bij de afweging om in de verdere procedure van dit project maar één tracéalternatief op zee verder te onderzoeken. Uiteindelijk kiest EZK als bevoegd gezag een voorkeursalternatief. Daarin worden de verschillende belangen, waaronder het milieubelang, meegenomen.</i></p> <p><i>In deze reactienota staat hoe we omgaan met de aangeleverde inbreng van de zienswijzen. Daarnaast hebben TenneT/EZK in een participatieplan uitgewerkt hoe en op welke momenten zij mensen en belanghebbenden betrekken. Dit plan wordt periodiek geactualiseerd. Onderdeel van elk geactualiseerd plan is een</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>participatieverslag waarin staat wat er met inbreng door stakeholders in een voorgaande fase is gedaan. TenneT heeft inmiddels contact met u.</i>
32.20	De indiener stuurt aan op het instellen van een regiegroep bestaande uit een afvaardiging van de belangrijkste stakeholders. Deze regiegroep zou al bij de eerste voornemens van de ontwikkeling van windparken en bijbehorende aanlanding aangesteld moeten worden. Een onderdeel van de taken van deze regiegroep zou het opstellen van specifieke uitgangspunten voor de betreffende aanlanding kunnen zijn.	<p><i>De belangrijkste stakeholders zijn via het Noordzeeoverleg betrokken bij de ontwikkeling van windenergie op zee. Daar worden zij meegenomen in alle ontwikkelingsstadia, van het aanwijzen van windenergiegebieden op zee in het Programma Noordzee tot en met de kavelbesluiten. Ook kunnen zij zienswijzen indienen. Het instellen van een aparte regiegroep heeft daarom geen meerwaarde. Bovendien is het rijk bevoegd gezag voor de RCR-procedure en daarmee verantwoordelijk voor het opstellen en/of hanteren van uitgangspunten. Wat betreft de effecten op natuur en milieu laat het deze toetsen door de onafhankelijke Commissie m.e.r..</i></p> <p><i>Voor de netten op zee geldt dat in de Verkenning Aanlanding wind op zee 2030 (VAWOZ 2030) onderzoek is gedaan naar mogelijke verbindingen tussen nieuwe windenergiegebieden en aanlandlocaties op land voor de periode tot en met 2030. In VAWOZ 2030 is onderzoek gedaan naar de aanlanding van 10 GW extra windenergie op zee bovenop de reeds geplande ruim 11 GW uit de VAWOZ 2030. Vanuit zowel VAWOZ 2030 als het lopende Programma VAWOZ 2031-2040 wordt geregeld afstemming gezocht met het Noordzeeoverleg. Het NZO wordt ook om advies gevraagd voor besluitvorming op basis van het Programma VAWOZ 2031-2040.</i></p> <p><i>In deze verkenningen is een grotere bandbreedte onderzocht en daaruit zijn verschillende alternatieven voor</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p><i>aanlandingen voortgekomen. Deze verkenningen zijn de basis voor de ruimtelijke procedures voor de nieuwe aanlandingen.</i></p> <p><i>EZK vindt het belangrijk om belanghebbende partijen te betrekken in de procedure voor Net op zee Nederwiek 3. TenneT/EZK hebben in een participatieplan uitgewerkt hoe en op welke momenten dat gebeurt.</i></p> <p><i>U wijst op uitgangspunten voor de aanlanding. In de cNRD wordt de scope van het project, en daarmee de uitgangspunten, beschreven. U maakt niet duidelijk welke uitgangspunten uit de cNRD eventueel ontbreken of onvoldoende zijn.</i></p>
32.21	De indiener voert aan dat kwetsbare en ecologisch waardevolle natuurgebieden moeten worden gemeden. Dit kan zijn door een tracé te kiezen dat om het kwetsbare gebied heen gaat, tunnelt of aansluit bij al verstoorde gebieden door bestaande corridors in zeebodem/estuaria te benutten om verstoring van de bodem en natuur te minimaliseren.	<p><i>Zoals aangegeven onder 32.2 staat in de cNRD welke milieueffecten van de alternatieven op zee onderzocht zijn en hoe deze gebruikt zijn in de afweging om voor dit project verder maar één tracéalternatief op zee te onderzoeken. Het thema ecologie is daarbij een belangrijk aspect geweest.</i></p> <p><i>In een volgende fase van het project doen we in het kader van het Milieueffectrapport (MER) onderzoek naar de ecologische effecten. Hierin onderzoeken we de effecten op zee en land voor o.a. kwetsbare natuur zoals NNN en Natura 2000 en beschermde soorten. Effecten die we onderzoeken zijn habitataantasting, verstoring, verzuring en vermisting, vertroebeling en sedimentatie, verontreiniging, elektromagnetische velden en warmteontwikkeling. Het gaat hierbij zowel om tijdelijke effecten (aanlegfase) als permanente effecten</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>(gebruiksfase). Op basis van de ernst van het effect adviseren we mitigerende maatregelen om effecten te beperken of te voorkomen. Ook kijken we naar cumulatieve effecten met bijvoorbeeld Net op zee Nederwiek 2.</i>
32.22	De indiener stelt dat het behouden, beschermen en versterken van de natuur cruciaal is. Het vermijden van hogere kosten zijn geen excuus om het aanlanden van wind op zee door kwetsbaar gebied te laten gaan als er ook een alternatief beschikbaar is waarmee significante effecten op ecologie vermeden worden. Verder vraagt de indiener aandacht voor eventuele mogelijkheden de natuur te versterken zoals door middel van steenbestorting.	<i>Verwezen wordt naar reactie 32.21. Daarnaast gaan we het MER worden in op de (on)mogelijkheden voor natuurinclusief bouwen en natuurversterking.</i>
32.23	De indiener stelt voor om de aanlanding plaats te laten vinden op plekken met de grootste energievraag (zoals de Randstad). Met name op plekken die al 'verstoord' zijn zoals havens en industrie. Zo wordt er voorkomen dat er kabels door kwetsbare natuur en landschap worden getrokken.	<i>EZK deelt uw uitgangspunt dat het wenselijk is aanlandingen zo veel mogelijk aan te leggen in de buurt van de vraag. Op grond van VAWOZ 2030 heeft de minister besloten te starten met de ruimtelijke procedures voor aanlandingen t/m 2031 van de volgende extra verbindingen: - 2 GW vanuit windenergiegebied IJmuiden Ver (noord) naar de Maasvlakte; - 3 x 2 GW vanuit windenergiegebied Nederwiek naar de Maasvlakte, Borssele en Geertruidenberg; - 2 x 2 GW vanuit windenergiegebied Doordewind naar Eemshaven, samen met 0,7 GW vanuit Ten noorden van de Waddeneilanden. Dit staat in de Aanvullende routekaart windenergie op zee 2030/203113. Uit dit onderzoek volgt dat:</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p>- de 2 GW verbinding voor windenergiegebied IJmuiden Ver Noord in voorbereiding is en Net op zee IJmuiden Ver Gamma heet.</p> <p>- er ruimte is om aanvullend 2 GW capaciteit aan te sluiten in Borssele door de realisatie van een nieuw 380 kV hoogspanningsstation. Net op zee Nederwiek 1 is daarvoor in voorbereiding</p> <p>- het nieuw te realiseren 380 kV-station Amaliahaven op de Maasvlakte het mogelijk maakt om aanvullend op IJmuiden Ver Beta en Gamma nog 2 GW aan te sluiten. Net op zee Nederwiek 2 is daarvoor in voorbereiding.</p> <p>Met deze aansluitingen is er geen aansluitcapaciteit voor 2 GW extra op de bestaande of in voorbereiding zijnde hoogspanningsstations in Borssele of op de Maasvlakte. Dat is de reden dat we tracés richting Moerdijk/Geertruidenberg onderzoeken.</p> <p>Voor de periode na 2031 doen we onderzoek naar routes en stationslocaties binnen Programma VAWOZ. Ook voor dit programma is aanlanding nabij de vraag een belangrijk uitgangspunt. Maar vanwege de grote opgave (mogelijk circa 70GW tot aan 2050) zijn alleen locaties nabij de kust (in industriële clusters) niet toereikend en moeten ook locaties meer landinwaarts bekeken worden.</p>
32.24	De indiener pleit voor het monitoren op de lange termijn. Enkele lange termijn effecten zullen pas in de gebruiksfase duidelijk worden. Een voorbeeld hiervan is het effect van elektromagnetische velden rond kabels op vissen en zeezoogdieren. Er is dus een	<i>In het MER onderzoeken we de effecten in de aanleg- en gebruiksfase. Als er aanleiding toe is, neemt het bevoegd gezag in de uitvoeringsbesluiten of in het projectbesluit een verplichting op voor het monitoren van deze effecten (ook in de gebruiksfase).</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	monitoringsplan nodig voor de effecten op ecologie gedurende de gebruiksfase, met name daar waar kennisleemtes over bestaan.	
32.25	De indiener voert aan dat er bij de aanlanding nu al rekening moet worden gehouden met de verdere uitrol die na 2030 plaats zal vinden. Zo moeten er tracés gekozen worden met voldoende ruimte voor de in de toekomst verwachte hoeveelheden offshore wind.	<i>EZK deelt uw uitgangspunt dat bij het toewijzen van aanlandingen zo veel als mogelijk rekening moet worden gehouden met toekomstige aanlandingen. In de toekomst sluiten we nog meer windparken op zee aan op het landelijke hoogspanningsnet. Aansluiting in Moerdijk of Geertruidenberg is daarbij een optie. In de eerste fase van het MER voor Net op zee Nederwiek 3 verkennen we daarom al welke gevolgen en beperkingen er zijn voor het realiseren van twee extra verbindingen naar Moerdijk voor de periode na 2031. Hier is na de realisatie van een nieuws 380 kV station ruimte beschikbaar voor het aansluiten van 6 GW. In Geertruidenberg is capaciteit voor het aansluiten van een 2 GW kabel. Dit staat gelijk aan één windpark op zee. In de eerste fase van het MER onderzoeken we om die reden alleen het potentiële tracé vanaf de kustzone tot aansluiting op het landelijke hoogspanningsnet in Geertruidenberg .</i>
32.26	De indiener stelt dat bij het vestigingsbeleid grote energievragers beperkt toegelaten moeten worden. Dit om de druk op de Nederlandse Noordzee en de kustzone door de productie van duurzame elektriciteit en de aanlanding hiervan binnen de ecologische grenzen te houden.	<i>Dit gedeelte van de zienswijze gaat vooral over het vestigingsbeleid voor grote energievragers. Dit aspect valt buiten de scope van het project Net op zee Nederwiek 3.</i>
32.27	De indiener geeft aan dat mocht er in de toekomst aanlanding plaatsvinden in de vorm van waterstof, dat dit getransporteerd kan	<i>Dit gedeelte van de zienswijze gaat vooral over de toekomstige aanlanding van waterstof. Dit aspect valt buiten de scope van het project Net op zee Nederwiek 3.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	worden door bestaande leidingen zodat er geen nieuwe tracés aangelegd hoeven te worden.	
33	202302420 (particulier)	
33.1	Indiener geeft aan dat de ruimtelijke druk op het buurtschap al hoog is met de twee huidige hoogspanningsverbinding en nu komt er mogelijk nog één bij (Geertruidenberg – Krimpen aan de IJssel / Crayestein).	<p><i>Deze reactie is gericht op het project HSV 380 kV Geertruidenberg – Krimpen aan den IJssel of Crayestein.</i></p> <p><i>Het project voor de nieuwe hoogspanningsverbinding tussen Geertruidenberg en Krimpen aan den IJssel of Crayestein staat aan het begin van het onderzoek naar de effecten van 10 verschillende onderzoeksalternatieven. Bij alle 10 onderzoeksalternatieven die zijn ontwikkeld en in de concept-NRD zijn beschreven, kunnen aanzienlijke effecten op de omgeving optreden. Deze effecten zijn per alternatief verschillend van aard en worden in de Integrale Effecten Analyse (IEA) beschreven. Stapeling van (milieu)effecten door andere infrastructuur of ruimtelijke opgaven wordt ook meegenomen in dit onderzoek.</i></p>
33.2	Indiener vraagt zich af in hoeverre de nieuwe hoogspanningsverbinding (Geertruidenberg-Krimpen ad IJssel/ Crayestein) en Nederwiek 3 elkaar beïnvloeden?	<p><i>In situaties waarin hoogspanningsverbindingen bij elkaar in de buurt staan, beïnvloeden de magneetvelden van de verschillende hoogspanningsverbindingen elkaar. Deze beïnvloeding betekent niet per definitie dat de sterkte van het magneetveld altijd hoger wordt. Afhankelijk van de specifieke configuratie kan de aanwezigheid van een andere hoogspanningslijn ook tot een lagere sterkte van het magneetveld leiden. Beïnvloeding is onderdeel van het MER.</i></p>
33.3	Indiener vraagt zich af: Kan een ondergronds tracé (Nederwiek) onder een bovengronds tracé liggen in verband met onderhoud?	<p><i>Nee, dit kan niet. De stapeling van verbindingen leidt tot een complexe onderhoudssituatie die bijdraagt aan het vergroten van het risico op kortsluiting en daardoor uitval van de bovengrondse verbinding. Ook kan de beschikbaarheid van de bovengrondse verbinding afnemen omdat aanvullende veiligheidsmaatregelen nodig zijn.</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
33.4	<p>Indiener maakt zich zorgen om de gezondheidseffecten, in dit geval de cumulatie van verschillende hoogspanningsverbindingen plus converterstation m.b.t. magneetveldzones.</p>	<p><i>Overall waar elektriciteit aanwezig is, ontstaan elektrische en magnetische velden (EM-velden).</i></p> <p><i>Gelijkstroom (direct current, DC) en wisselstroom (alternating current, AC) genereren beide magneetvelden, maar omdat de technieken verschillen, hebben die magneetvelden andere eigenschappen en effecten. Voor dit project wordt tussen het platform op zee en het converterstation op land een gelijkstroomverbinding (DC) aangelegd. Bij de verdere uitwerking is een gebundelde ligging van de gelijkstroomkabels het uitgangspunt. Dit beperkt de omvang van het magneetveld.</i></p> <p><i>Voor DC-magneetvelden laat wetenschappelijk onderzoek geen verband zien tussen blootstelling aan DC-magneetvelden, zoals die voor komen bij de ondergrondse hoogspanningskabel en de hoogspanningsstations, en gezondheidseffecten. Daarom is er, in tegenstelling tot AC-magneetvelden, geen voorzorgsbeleid vanuit de rijksoverheid voor blootstelling aan DC-magneetvelden en worden de gezondheidseffecten van DC-magneetvelden van ondergrondse DC-kabels en het DC-deel van het converterstation op de leefomgeving in het MER niet nader onderzocht.</i></p> <p><i>Voor meer informatie over magneetvelden kunt ook de digitale TenneT brochures/position papers raadplegen. Deze staan op: https://www.tennet.eu/nl/onshoogspanningsnet/betrokken-bij-de-omgeving/gezondheid/ of kijk op https://www.rivm.nl/hoogspanningslijnen en https://www.kennisplatform.nl/</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>Daarnaast is er een animatie gemaakt met een toelichting over magneetvelden van wisselstroom en gelijkstroom nabij het hoogspanningsnetwerk. Deze is te vinden op: https://youtu.be/C665iOgvT3Q. Zie ook reactie 33.2.</i>
33.5	Indiener geeft aan dat tracés door binnenwateren en buisleidingenstroken minder nadelige effecten voor inwoners hebben dan de andere tracés. En dat de aanleg hiervan bijdraagt aan de werkgelegenheid en groei van kennis.	<i>In het MER onderzoeken we de milieueffecten van verschillende alternatieven worden. In de Integrale Effectenanalyse (IEA) wegen we vervolgens alle belangen (milieu – omgeving – techniek – kosten – toekomstvastheid) tegen elkaar af. Op basis van deze afweging zal het voorkeursalternatief (VKA) vastgesteld worden.</i>
34	202302423 (gemeenten Goeree-Overflakkee, Hoeksche Waard, Nissewaard, Voorne aan Zee)	
34.1	Indiener wil graag dat de binnenwaterroute onderzocht wordt waarbij de scheepvaart en havens van Stellendam ontzien worden.	<i>In het MER fase 1 onderzoeken we vooral de permanente effecten. De effecten op de scheepvaart (veiligheid, ankeren) krijgen in het MER specifiek aandacht Tijdelijke effecten zoals beperkte(re) bereikbaarheid krijgen in een latere uitvoeringfase aandacht. Eventuele maatregelen om de havens van Stellendam te ontzien kunnen daarna verkend worden.</i>
34.2	Indiener vindt het maatschappelijk draagvlak voor een dergelijk ingrijpende ontwikkeling erg belangrijk en ziet dit onvoldoende terug in de notitie. Graag ziet indiener terug hoe dit wordt beoordeeld en meegewogen.	<i>Om een afgewogen keuze voor een VKA te maken, zoeken we ook contact met mensen in de omgeving. Het participatieproces is gericht op een zorgvuldige afstemming met burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden. In het voorstel voor participatie zoals gepubliceerd in de kennisgeving van 30 september 2022 en in het participatieplan leest u hoe we iedereen betrekken. De cNRD is gericht op de afbakening van te verwachten milieueffecten.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p><i>Voor de keuze van een VKA wordt een integrale effectafweging gemaakt. Daarbij spelen naast milieueffecten verschillen op de thema's techniek (uitvoerbaarheid), kosten, toekomstvastheid en omgeving een rol. Voor het aspect omgeving is het participatietraject input om het draagvlak en de belangen uit de omgeving voor de verschillende alternatieven in beeld te brengen. De mening van een specifieke belanghebbende is overigens geen reden om een alternatief of specifieke locatie wel of niet te onderzoeken, maar wel om expliciet, en waar nodig, meer aandacht te besteden aan een onderwerp of aspect. Dat ondersteunt een dialoog en integrale afweging ook vanuit de belangen van belanghebbenden. Uit het tot nu toe gevoerde participatietraject en de kennisgeving van Net op zee Nederwiek 3 komen verschillende aandachtspunten naar voren. In de concept NRD sommen we deze kort op en in bijlage II, het alternatievendocument, staan de ingebrachte aandachtspunten op kaart. Indien u specifieke ideeën heeft over hoe de omgeving betrokken moet worden bij dit project, gaan we hier graag over in gesprek.</i></p>
34.3	Indiener mist een beoordeling van de effecten op de lange termijn, met name bij het aspect Recreatie en toerisme.	<p><i>Het aspect Recreatie en Toerisme nemen we bij de beoordeling van de converterstationlocaties mee. De effecten van ondergrondse kabels op het aspect Recreatie en Toerisme zijn van tijdelijke aard worden voor de aanlegfase beoordeeld. Overige eventuele lange termijn effecten nemen we indien van toepassing mee in de beoordeling.</i></p>
34.4	Indiener mist een beschrijving van de aspecten die in het kader van de IEA meegenomen worden, hoe deze onderzocht worden en hoe deze in relatie tot elkaar en andere aspecten staan.	<p><i>In paragrafen 2.3.2 en 3.2.3 van de concept NRD is op de IEA ingegaan. In de IEA wegen we vijf aspecten ten opzichte van elkaar af: milieu, kosten, techniek, toekomstvastheid en omgeving. Bij het aspect milieu onderzoeken we de effecten op de omgeving zoals in het</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p><i>MER fase 1 samengevat. Het aspect kosten is gericht op de investeringen die door de initiatiefnemer per alternatief gedaan moeten worden in het kader van de realisatie. Het aspect techniek gaat in op de technische mogelijkheden onmogelijkheden en complexiteit van de verschillende alternatieven. De aspecten kosten en techniek worden op basis van input van initiatiefnemer TenneT beoordeeld. Toekomstvastheid heeft met name betrekking op de ruimte voor toekomstige ruimtelijke en duurzame energieontwikkelingen, de beleidskaders en de robuustheid van het energienetwerk. Voor het aspect omgeving het participatietraject input om het draagvlak en de belangen uit de omgeving voor de verschillende alternatieven in beeld te brengen.</i></p> <p><i>MER fase 1/ EIA wordt afgerond met een zelfstandig leesbare rapportage. De thema's worden vervolgens ten opzichte van elkaar afgewogen. Omdat de thema's vaak niet 1 op 1 vergelijkbaar zijn (omgeving is bijvoorbeeld niet of moeilijk kwantificeerbaar), proberen we de belangen zo goed mogelijk ten opzichte van elkaar af te wegen. Op deze manier wordt een voorkeursalternatief gekozen dat recht doet aan zoveel mogelijk aspecten en belangen.</i></p>
34.5	<p>Indiener ziet graag duidelijker hoe de effecten op zowel korte termijn (o.a. de aanleg) maar vooral ook lange termijn worden afgezet tegen de gebiedsidentiteit en het huidige en beoogde gebruik op Voorne Putten, de Hoeksche Waard en Goeree-Overflakkee, waarbij vooral het open agrarisch landschap, de havens, kust- en oeverrecreatie de belangrijkste factoren zijn.</p>	<p><i>Gevolgen voor landschap en ruimtegebruik zowel op land als op water worden in het MER beoordeeld. Dit gaat over de gevolgen door aanleg maar ook tijdens de gebruiksfase. De aard van de effecten is bepalend voor de te beoordelen effectperiode.</i></p>
34.6	<p>Indiener is positief over de inzet om gezamenlijk op te trekken met andere</p>	<p><i>We spannen ons in om de stukken voortaan eerder te versturen.</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	(Rijks)projecten binnen deze regio en dat ook de gezamenlijke effecten bekeken worden. Indiener geeft wel aan in het voortraject de informatie en stukken vaak relatief laat verstuurd zijn.	
34.7	Indiener geeft aan dat de communicatie rondom het meenemen van de twee nieuwe landtracés van Nederwiek 3 beter had gekund waardoor er nog weinig ruimte was om mee te praten.	<i>We herkennen dit en nemen de opmerking mee voor de communicatie die nog volgt.</i>
34.8	Het belang van windenergie op zee en de daarbij behorende ondergrondse hoogspanningsverbindingen wordt erkend en ondersteund. Daarnaast hebben de gemeenten ook hun eigen ruimtelijke opgaven met bijbehorende claims op schaarse ruimte.	<i>We houden zo goed mogelijk rekening met potentiële ruimtelijke ontwikkelingen, mits deze voldoende concreet zijn.</i>
34.9	Indiener verzoekt om niet te kiezen voor een tracé via Voorne/Hoeksche Waard of Goeree-Overflakkee. Deze tracés raken direct het grondgebied van de indiener en daarmee de belangen. Deze tracés hebben negatieve effecten op de woonopgave, natuur, economie, landbouw, waterkeringen, scheepvaart en recreatie. Daarnaast beïnvloedt de kabel de mogelijkheden voor duurzame energieopwekking in de gemeenten.	<i>Het voornemen ging uit van een tracé door de binnenwateren naar Moerdijk of Geertruidenberg. Dit is het resultaat van het onderzoek en participatietraject VANOZ in 2018. Vervolgonderzoek voor Net op zee IJmuiden Ver Alpha en VAWOZ 2030 heeft echter laten zien dat niet is uit te sluiten dat de ecologische effecten op Natura 2000-doelstellingen een belemmering vormen voor realisatie. Daarom onderzoeken we ook alternatieven die zoveel mogelijk buiten de binnenwateren lopen. Pas in een latere fase volgt de definitieve tracékeuze. Hierbij houden we zoveel mogelijk rekening met effecten op woonopgave, natuur, economie, landbouw, waterkeringen, scheepvaart en recreatie.</i>
34.10	In de cNRD worden vier tracéopties genoemd, in tegenstelling tot eerder verkondigde denkrichtingen uit het Voornemen en Voorstel	<i>Voordat we een voorkeurstracé kiezen, wordt de regio om een regio advies gevraagd. U wordt hier via het ambtelijk en bestuurlijk overleg bij betrokken. Zie ook reactie 34.9.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	voor Participatie. De twee nieuw toegevoegde tracés raken het grondgebied en de belangen van indiener.	
34.11	Indiener verzoekt niet te kiezen voor tracé 2 en 4 omdat deze negatieve effecten hebben op o.a. de woonopgave, natuur, economie, landbouw, waterkeringen, scheepvaart en recreatie, maar ook mogelijkheden voor duurzame energieopwekking beïnvloeden. Daarnaast legt de komst van het tracé van Nederwiek 3 extra druk op de opgave in het kader van de Ruimtelijke Puzzel. Onderstaand licht indiener de argumenten om niet te kiezen voor tracéopties 2 en 4 nader toe (<i>punt 34.13 e.v. red.</i>).	<i>Zie ook reactie 34.9. EZK en TenneT zijn zich bewust van de opgaven die in het gebied spelen. De door u genoemde belangen betrekken we in de afweging om te komen tot een voorkeursalternatief. Nederwiek 3 is een project van nationaal belang waar in de Ruimtelijke Puzzel rekening mee gehouden moet worden indien één van deze tracés het voorkeursalternatief wordt.</i>
34.12	Indiener geeft aan dat er in het Alternativedocument wel een aandachtspuntenkaart voor de Binnenwaterroute is verwerkt maar dat een aandachtspuntenkaart voor de drie overige tracés ontbreekt. Voor een beoordeling van belangen zou de indiener graag zien dat voor alle mogelijke tracés een aandachtspuntenkaart wordt opgenomen.	<i>We maken een "aandachtspuntenkaart" met alle tracéalternatieven en converterstationlocatie-alternatieven. Deze betrekken we bij de beoordeling van de gevolgen en nemen we op bij het MER zodat dit bij de beoordeling kan worden betrokken.</i>
34.13	Wonen: indiener geeft aan dat bouwrestricties in kabelzones of het doorkruisen/afsnijden van bouwlocaties de woningopgaven niet mogen belemmeren. Tevens moet de elektrische beïnvloeding van kabels op de directe omgeving inzichtelijk gemaakt worden.	<i>In het kader van het MER zullen de milieueffecten onderzocht worden. Effecten op Ruimtegebruik en overige gebruiksfuncties is hier onderdeel van. Ook wordt aandacht besteed aan de elektrische beïnvloeding van kabels.</i>
34.14	Economie: Bedrijventerreinen mogen niet beperkt worden in hun groeimogelijkheden	<i>Voor het MER onderzoeken we de milieueffecten . Bedrijventerreinen worden beschouwd in het onderdeel</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	<p>door de aanleg van een kabel. Daarnaast mogen agrarische bedrijven door ontgraving voor aanleg of aanwezigheid van de kabel niet belemmerd worden in hun bedrijfsvoering. Daarbij is grondwateronttrekking in een verziltend bodemsysteem ongewenst.</p>	<p><i>“Ruimtegebruik”. Verzilting en bodemkwaliteit worden beschouwd in “Bodem en Water op land”.</i></p>
34.15	<p>Gezien het belang van het Slijkgat voor de beroeps- en recreatievaart, stuurt de regio scherp op het nakomen van de afspraken uit het Alders-akkoord met het Havenbedrijf Rotterdam en Rijkswaterstaat om het Slijkgat op de overeengekomen diepte te houden. Een groot deel van de economie van Goeree-Overflakkee is gerelateerd aan de bevaarbaarheid van het Slijkgat. Het leggen van een kabel in de monding van het Haringvliet zal hinder op leveren voor het scheepvaartverkeer. De geul is niet zo breed en verzandt regelmatig, zodat deze zeer frequent gebaggerd wordt. Een kabel daarin aanleggen zou een verstoring van de bodem opleveren en gevolgen op kunnen leveren die verdere verzanding in de hand werken. Indiener verzoekt nadrukkelijk ook om een mogelijke kabel bij de Binnenwaterroute zover mogelijk van de havens van Goeree-Overflakkee en Hellevoetsluis mee te nemen i.v.m. het belang van het maritiem cluster Stellendam.</p>	<p><i>We besteden hier in de IEA en als het nodig is in het MER-fase 2 hier aandacht aan. Daarnaast voeren we er regelmatig gesprekken met stakeholders om de elkaars belangen te kennen en af te stemmen. Alternatieven door het Slijkgat handhaven we om te kunnen beoordelen welke gevolgen dit heeft voor een onderbouwde keuze. We zijn ons bewust van de morfologische dynamiek van het Slijkgat. Bij het bepalen van de begraafdiepte van de kabel in dit gebied wordt rekening gehouden met de afspraken uit het Alders-akkoord met het Havenbedrijf Rotterdam en Rijkswaterstaat,</i></p>
34.16	<p>Waterveiligheid: Indiener is geen voorstander van ontgraving van duingebieden of gebieden</p>	<p><i>In het MER besteden we aandacht aan beschermde gebieden en beschrijven we de effecten van het voornemen</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	met hoge archeologische verwachtingswaarden. Daarnaast benadrukt indiener dat de passage om de Haringvlietdam niet eenvoudig uitvoerbaar is en indiener is hier dan ook geen voorstander van.	<i>en de alternatieven. Tevens zullen eventuele mitigerende maatregelen worden beschreven. In de IEA worden ook de technische uitdagingen met betrekking tot het passeren van de Haringvlietdam meegenomen. We begrijpen uw argument over een kruising van de Haringvlietdam.</i>
34.17	Natuur en landschap: Het doorsnijden van bijvoorbeeld oude polderstructuren wordt afgeraden door het grote belang van natuur en landschap voor de regio. Sommige delen van het landschap hebben een beschermd status. Het diverse landschap is belangrijk vanuit de (woon)aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de regio.	<i>Voor het MER onderzoeken we de milieueffecten. Effecten op natuur en landschap zijn hier onderdeel van.</i>
34.18	Gezien de instandhoudingsdoelstellingen adviseert indiener geen kabels aan te leggen in/door aangewezen rustgebieden in N2000-gebieden Voordelta, Duinen van Goeree en Kwade Hoek (Slikken van de Kwade Hoek), Haringvliet (Slijkplaat, Ventjagersplaten), Voornes Duin en Hollands Diep aangezien deze rustgebieden begrensd en beschermd zijn door middel van toegangsbeperkingsbesluiten.	<i>Voor het MER onderzoeken we de milieueffecten . Effecten op Natura 2000-gebieden en daarbij ook de Habitatrictlijn en Vogelrichtlijn zijn onderdeel hiervan. Ons uitgangspunt is dat milieueffecten op Natura 2000-gebieden beperkt moeten worden door zo min mogelijk ingrepen of het voorkomen van ingrepen op die locaties.</i>
34.19	Indiener benadrukt dat NNN-gebieden goed onderzocht moeten worden, gezien de opgave voor landschap en natuur in deze gebieden. Dit kan zowel een kans als een belemmering zijn.	<i>Voor het MER onderzoeken we de milieueffecten . Effecten op Natuurnetwerk Nederland zijn hier onderdeel van. Met het participatietraject inventariseren we eventuele meekoppelkansen.</i>
34.20	Scheepvaart en infrastructuur: Omdat Goeree-Overflakkee afhankelijk is van de verbinding met "de overkant" zijn er grote zorgen over de bereikbaarheid van het eiland. Het is niet de bedoeling dat de (aanleg van) kabels de	<i>Voor het MER onderzoeken we vooral de permanente effecten. De effecten op de scheepvaart (veiligheid, ankeren) krijgen in het MER specifiek aandacht Tijdelijke effecten zoals beperkte(re) bereikbaarheid zullen in een latere uitvoeringfase aandacht krijgen. We proberen hinder</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	bereikbaarheid voor inwoners, bezoekers en nooddiensten met alle modaliteiten belemmeren. De kabel via het Goeree-Overflakkee- en het Binnenwaterentracé en de aanleg daarvan leveren tijdelijke en blijvende beperkingen op voor de bevaarbaarheid van dit water. Tevens moeten hinder en inperking van mogelijkheden (o.a. ankeren) voor de scheepvaart tot een minimum worden beperkt.	<i>en inperking tot een minimum te beperken.</i>
34.21	Recreatie: Recreatie is een belangrijke economische drager voor de regio. Omdat de werkzaamheden buiten het stormseizoen dienen plaats te vinden, is de kans groot dat een geheel strandseizoen verloren zou gaan. De mogelijke komst van het tracé zou kapitaalvernietiging betekenen voor de recente investeringen in het Quackstrand in Voorne aan Zee gezien de tijdelijke beperking van recreatieve mogelijkheden.	<i>Voor het MER onderzoeken we de milieueffecten. Effecten op recreatie en toerisme is onderdeel hiervan.</i>
34.22	Energietransitie: De Haringvlietdam en de Noordzeeboulevard zijn voor de gemeente Voorne aan Zee een regionaal zoekgebied voor windenergie, vastgelegd in 'Locaties windenergie Rijnmond (herziening VRM)' van de provincie Zuid-Holland, waaraan de gemeente invulling geeft volgens de afspraken uit het 'Convenant Realisatie Windenergie Stadsregio Rotterdam' (d.d. 21 juni 2012). Indiener benadrukt dat voorkomen moet worden dat de mogelijke komst van een kabeltracé invloed heeft op realisatie of exploitatie van windturbines op dezelfde	<i>TenneT gaat hierover met u in gesprek om te kijken hoe verschillende ontwikkelingen zijn te combineren.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	locatie. Tevens moet de ruimte niet verder beperkt worden van mogelijkheden voor duurzame energie op de eilanden	
34.23	Daarnaast beïnvloeden deze tracés de mogelijkheid voor duurzame energieopwekking in desbetreffende gemeenten. Door de (planologische) beperkingen van een kabeltracé wordt het gebruik van de grond voor de opwek van duurzame energie, zoals wind- of zonne-energie, onmogelijk. Dit terwijl er al een grote duurzaamheidsopgave voor de gemeenten ligt met beperkte ruimte gezien de andere opgaven.	<i>Verwezen wordt naar reactie 34.22.</i>
34.24	Indiener wil geen apart leidingtracé over land voor Nederwiek 3 en adviseert tracéalternatieven 1 en 3 (met aanpassing). Andere alternatieven moeten niet verder onderzocht worden. Indiener vraagt nadrukkelijk om rekening te houden met diens belangen en wil evenals haar inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties betrokken blijven in het vervolgproces.	<i>Verwezen wordt naar reacties 34.9 en 34.10. TenneT heeft dit inmiddels met u afgestemd . U blijft betrokken via de diverse overlegstructuren en kunt uw reactie geven op de verschillende documenten.</i>
34.25	Graag ziet indiener terug in de NRD hoe maatschappelijk draagvlak wordt meegewogen en beoordeeld aangezien indiener vindt dat dit niet of nauwelijks terugkomt in de concept NRD.	<i>Verwezen wordt naar reactie 34.2.</i>
34.26	IEA: In de beschrijving van de integrale effect analyse ontbreekt wat wordt verstaan onder/ hoe deze worden onderzocht en hoe deze in verhouding staan tot de verschillende aspecten: kosten, techniek, toekomstvastheid	<i>Verwezen wordt naar reactie 34.4.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	en omgeving.	
34.27	Millieuaspecten zee en binnenwateren: De effecten op lange termijn ontbreken bij alle aspecten, maar met name bij recreatie en toerisme waarbij indiener wenst dat ook het omliggende gebied meegenomen wordt.	<i>Verwezen wordt naar reactie 34.3. Bij het bepalen van de gevolgen bepalen we de omvang van de effecten, dit kunnen tijdelijke of permanente effecten zijn. Voor zee/binnenwater verwachten we geen permanente effecten op recreatie en toerisme.</i>
34.28	Het aspect landschap en cultuurhistorie wordt voor de alternatieven op zee en binnen wateren niet beoordeeld. Het Haringvliet vormt echter een belangrijk onderdeel van het landschap en omvat verschillende landschapselementen. Betrek hierbij ook de kust- en oeverrecreatie. Het tracé door zee / binnen wateren heeft door de kruising van de primaire waterkering direct effect op de omliggende kust / oevers.	<i>Dit aspect wordt ook voor het tracé door de binnenwateren beoordeeld. Daarbij nemen we de kruising van de primaire kering en eventueel raakvlak met omliggende kust/oevers mee. De gevolgen voor kust- en oeverrecreatie zijn onderdeel van de beoordeling van gevolgen voor ruimtegebruik.</i>
34.29	Millieuaspecten op land: Betrek de effecten van de komst van het kabeltracé op het aspect landschap en cultuurhistorie en niet alleen de komst van het converterstation. Betrek hierbij ook het kust- en oevergebruik (zowel recreatief als bedrijfsmatig) waarbij ook gekeken wordt naar de effecten op (toekomstige) gebruiksmogelijkheden. Indiener ziet graag dat dit aspect expliciet wordt meegenomen in het beoordelingskader.	<i>Bij de beoordeling van het ruimtegebruik van het voornemen onderzoeken we de relevante effecten op landschap en cultuurhistorie. Dit betreft ook de kabeltracés op land. De gevolgen voor ruimtegebruik worden eveneens beoordeeld. Daarbij houden we rekening met toekomstige gebruiksmogelijkheden indien hierover besluitvorming heeft plaatsgevonden.</i>
34.31	Indiener onderkent dat het geen gemakkelijke opgave is, met vele belangen om mee te wegen. Indiener vertrouwt erop dat in het vervolgtraject de genoemde aandachtspunten en belangen zorgvuldig meegenomen blijven worden. Indiener blijft graag in gesprek.	<i>We nemen uw reactie voor kennisgeving aan. U blijft betrokken via de diverse overlegstructuren en kunt daarnaast uw reactie geven op de verschillende documenten.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
35	202302428 (ZLTO Amerstreek)	
35.1	Deze reactie is gelijk aan reactie 30. Wij verwijzen daarom voor de samenvatting naar reactie 30.	<i>Deze reactie is gelijk aan reactie 30. Leest u daarom reactie 30.</i>
36	202302448 (gemeente Moerdijk)	
36.1	Indiener erkent het belang van een robuuste energie-infrastructuur en is bereid hier de verantwoordelijkheid voor te nemen binnen haar mogelijkheden en voorwaarden. Zij vraagt om een zorgvuldige afweging over de inzet van de beschikbare ruimte in relatie tot de leefbaarheid, gezien de vele vraagstukken en de beperkte beschikbare ruimte in de gemeente. Hiervoor geeft indiener verschillende voorbeelden. Mede gezien de lokale vraag naar ruimte voor elektrolyzers en elektriciteitscentrales op waterstof gezien de aanlandingen van Wind op Zee. Graag dit terug laten komen in de cNRD en hierbij de genoemde ontwikkelingen benoemen.	<i>EZK en TenneT zijn zich bewust van de druk op de leefomgeving. Veel projecten zijn noodzakelijk om onder andere de grootschalige industrie in de regio te verduurzamen. Dat neemt niet weg dat er in relatief korte tijd veel projecten tegelijk spelen. In afstemming met de belanghebbenden in de omgeving zoeken we naar oplossingen om de impact zo beperkt mogelijk te houden. Op basis van onderzoek beoordelen we of het project voldoet aan de geldende wettelijke normen voor de fysieke leefomgeving en of het woon- en leefklimaat als gevolg van dit project niet onevenredig wordt aangetast. Dat onderzoek doen we onder meer in het kader van het MER.</i>
36.2	Indiener verwijst naar het BO Leefomgeving van juni 2023 en verzoekt om in het vervolg van dit project afstemming te zoeken met de ontwerptafel Powerport betreffende ruimtevrage opgaven en de resultaten mee te nemen in de definitieve NRD, MER en IEA plus het VKA. Zeker gezien de realisatie van een nieuw 380/150kV station in het gebied.	<i>In het Beleidsoverleg Leefomgeving op 13 juni 2023 is besloten om een ontwerptafel voor de regio Moerdijk-Drimmelen-Geertruidenberg te formeren, ook wel Powerport regio Moerdijk genoemd. Dit is een samenwerking tussen 3 ministeries, de provincie en 3 gemeenten. Vanuit het project Nederwiek 3 is hier afstemming mee.</i>
36.3	Bij het beschrijven van de onderdelen en alternatieven bij het converterstation naast	<i>Het aspect geluid komt terug bij de beoordeling van de converterstationlocaties.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	ruimtebeslag ook geluidproductie en - maatregelen meenemen in het onderzoek.	
36.4	Onder traceringsuitgangspunten kabeltracé is de lengte van de boring maximaal 1200 meter als uitgangspunt opgenomen. Waarom is dit zo, gezien dit onnodig limiterend kan werken. Voor de oversteek onder het Hollands Diep is een boring van minimaal 2000 meter nodig, indien er geen gebruik gemaakt kan worden van de tunnel in de buisleidingenstraat. Voor een project als Delta Rhine Corridor is dat geen belemmering, waarom dan voor dit project wel?	<i>De kruising van het Hollandsch Diep is uniek op meerdere aspecten, waaronder de lengte van de boring. TenneT onderzoekt in de komende periode de haalbaarheid van het realiseren van deze kruising. Dit knelpunt geldt ook voor de hoogspanningskabels in de Delta Rhine Corridor.</i>
36.5	Indiener verzoekt om in het vervolg aan te sluiten bij de nieuwe systematiek milieuzonering onder de Omgevingswet. Daarbij geeft indiener aan dat het Haven- en industrieterrein Moerdijk een zogenaamd geluidgezoneerd terrein is waarmee bij het onderzoeken van de alternatieven rekening gehouden moet worden. Toevoegen van nieuwe geluidsbronnen moet passen binnen het zonebeheer.	<i>We sluiten aan bij de actuele wet- en regelgeving waaronder de nieuwe systematiek milieuzonering. We weten dat het Haven- en industrieterrein Moerdijk een geluidgezoneerd terrein is.</i>
36.6	Indiener verzoekt om gebruik van de bestaande buisleidingenstrook uit de SVB 2012-2035 te onderzoeken. In het tracédeel tussen Rotterdam en Moerdijk ligt al een bestaande buisleidingenstraat van LSNEED, die niet uitsluitend is gereserveerd voor leidingen voor gevaarlijke stoffen. Deze is reeds beschikbaar, en daarmee niet primair voorbehouden aan het nog te ontwikkelen	<i>We zijn inderdaad bekend met deze informatie. We onderzoeken of we in of naast de SVB-strook kunnen aanleggen. Bij beide mogelijkheden spelen verschillende aandachtspunten, zoals veiligheid maar ook ruimtelijke inpassing.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	private initiatief Delta Rhine Corridor. Dit geldt ook voor het Tracéalternatief Hoeksche Waard, waar in principe eveneens gebruik gemaakt kan worden van de bestaande buisleidingenstraat.	
36.7	Indiener geeft aan dat het zoekgebied, zoals nu ingetekend, onacceptabel is (is al eerder aangegeven) en vraagt dit aan te passen zo dat het past binnen de op pagina 40 van de cNRD aangegeven uitgangspunten. Op het bestaande zijn Haven- en industrieterrein bovendien diverse beperkingen te verwachten zijn van veiligheidscontouren rondom de chemische industrie en infrastructuur aldaar.	<i>Het zoekgebied voor een converterstationlocatie in Moerdijk wordt aangepast. In het MER nemen we de aanwezige belemmeringen en de bijbehorende veiligheidscontouren mee en betrekken deze bij de beoordeling van de alternatieven.</i>
36.8	Hoe worden de verschillende factoren (milieueffecten en financiële aspecten) gewogen? Wie bepaalt welk aspect zwaarder mee telt?	<i>In de Integrale Effectenanalyse (IEA) wegen we de thema's milieu – omgeving – techniek – kosten – toekomstvastheid tegen elkaar af. Van het thema milieu worden per route en aansluitlocatie de onderscheidende effecten uit de MER onderzoeken beschreven; in het thema omgeving worden de omgevingsbelangen per route en aansluitlocatie uiteengezet. In het thema techniek komt de technische haalbaarheid aan bod. Per route en aansluitlocatie wordt inzichtelijk gemaakt wat onderscheidende technische aandachtspunten of knelpunten zijn. Het thema kosten is gericht op de investeringen die initiatiefnemer TenneT per route en aansluitlocatie moet doen. Kosten die TenneT maakt moeten doelmatig zijn en worden getoetst door de ACM (Autoriteit Consument & Markt). Toekomstvastheid gaat met name over de ruimte voor toekomstige ruimtelijke en duurzame energieontwikkelingen, de beleidskaders en de robuustheid van het energienetwerk.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p><i>Per route en aansluitlocatie zullen we de onderscheidende effecten, ondervindingen beschrijven. De Minister voor Klimaat en Energie kiest uiteindelijk een voorkeursalternatief, in afstemming met de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Hij baseert zijn keuze op de IEA, het regioadvies, de reacties uit de omgeving en het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage op het MER fase 1.</i></p>
36.9	<p>Hoe wordt het effect van dit project op andere geplande ontwikkelingen beoordeeld? Het ontbreekt aan een overkoepelende plan-MER (bijvoorbeeld op basis van het MIEK of PEH), waarin de milieueffecten van het totaal voldoende zijn onderzocht. Hierin schuilt het risico dat de cumulatieve milieueffecten van alle projecten en de mogelijke onderlinge interferentie onvoldoende in beeld worden gebracht en beoordeeld. Stel één integrale milieubeoordeling te maken over alle RCR-projecten in het gebied.</p>	<p><i>In het MER betrekken we de autonome ontwikkelingen zodat duidelijk wordt wat de gevolgen voor andere geplande ontwikkelingen zijn. Daarbij doen we ook onderzoek naar cumulatieve effecten van het project met de betreffende ontwikkelingen. Daarnaast houden we rekening met projecten die reeds in uitvoering zijn en waarvan de besluitvorming is afgerond.</i></p>
36.10	<p>Het is onduidelijk wat er precies bedoeld wordt met "Moerdijk" (gemeente, dorp, industriecluster of haven- en industrieterrein). Graag een concrete locatieduiding of kaartmateriaal toevoegen.</p>	<p><i>In de cNRD wordt met Moerdijk het zoekgebied voor een converterstationlocatie in de gemeente Moerdijk bedoeld. Dit zoekgebied ligt rondom het industrieterrein Moerdijk. De locatieaanduiding "Moerdijk" wordt aangepast.</i></p>
36.11	<p>Indiener vraagt om in het projectbesluit regels op te nemen, die aansluiten bij de gemeentelijke systematiek.</p>	<p><i>Voor het projectbesluit voor EZK-projecten is een vaste structuur en opbouw ontwikkeld, gericht op het mogelijk maken van energieprojecten. Omdat een Rijksprojectbesluit vaak meerdere gemeenten omvat, nemen we uniformiteit van regeling in het projectbesluit als uitgangspunt. Wel is de regeling zodanig opgesteld, dat deze relatief eenvoudig geïmplementeerd kan worden in</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>het thematische deel van het projectbesluit.</i>
36.12	Indiener vertrouwt op een waardevolle samenwerking en constructieve gesprekken over deze en mogelijk latere aanlandingen Wind op Zee.	<i>Wij nemen uw reactie voor kennisgeving aan.</i>
37	202302454 (particulier)	
37.1	In de concept NRD staan in Bijlage II Alternatievendocument in de paragraaf 3.2.4 de uitgangspunten voor het converterstation opgesomd. Het zoekgebied voor het converterstation is niet in lijn met deze uitgangspunten. Met name het uitgangspunt van een afstand van 500 meter tot bebouwing is niet toegepast. Dit geeft onduidelijkheid over het toepassen van de uitgangspunten.	<i>Binnen het zoekgebied bepalen we alternatieven. In principe is een afstand van 500 meter tot woonbebouwing daarbij het uitgangspunt. Bij Geertruidenberg wijken we hiervan af voor het gebied met bestaande zware bedrijvigheid nabij de Amercentrale.</i>
38	202302457 (bedrijf)	
38.1	Nut en noodzaak van windenergie, met de ruimtelijke belasting op de omgeving, moet worden afgewogen tegen andere opwekkingsbronnen, waaronder kernenergie.	<i>In het Klimaatakkoord (2019) en het Coalitieakkoord (2021-2025) is vastgelegd dat windenergie op zee een belangrijke rol speelt in Nederland bij de opwek van duurzame energie. Op dit moment geldt als doelstelling een opgesteld vermogen van 21 GW aan windparken op zee in 2030. Om de klimaatdoelstellingen te halen, wil het kabinet de komende jaren een mix van (schone) energiebronnen gebruiken om aan de energiebehoefte te voldoen. Het ziet kernenergie daarbij als een nuttige aanvulling op andere energiebronnen. Nederland heeft alle schone energiebronnen nodig heeft om de klimaatdoelen te halen en in 2040 geen CO2 meer uit te stoten bij de opwekking van elektriciteit.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>In het ontwerp Programma Energiehoofdstructuur (PEH) wordt de ruimtelijke impact van verschillende duurzame energiebronnen afgewogen. Zie hiervoor de site van de RVO.</i>
38.2	Buffering van de opgewekte energie krijgt te weinig aandacht.	<i>Opslag van energie valt buiten de reikwijdte van dit project maar wordt afgewogen in het kader van het Programma Energiehoofdstructuur. Zie hiervoor onder 28.3.</i>
38.3	Enkele tracéalternatieven leggen beslag en/of beperkingen op agrarische gronden en bijbehorende activiteiten, hetgeen ongewenst is. Hierdoor kunnen beperking ontstaan in de toekomstige ontwikkelingen van bedrijven en overlast bij een gangbare agrarische bedrijfsvoering.	<i>Bij de tracering houden we rekening met het gebruik van de agrarische gronden. In agrarische grond ligt de kabel op minimaal 1.80m diepte (minimale grond dekking bovenkant kabels). Zie ook reactie 27.15.</i>
39	202302470 (Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland)	
39.1	Het is voor de indiener onacceptabel dat het tracé een Natura 2000-gebied doorsnijdt vanwege de beschermde status en het nog niet behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Een alternatieve route bleek in de sessie op 15 mei mogelijk.	<i>We nemen uw reactie voor kennisgeving aan. We kunnen bij Nederwiek 3 Natura 2000-gebieden niet geheel ontzien. We onderzoeken in het MER of de gevolgen acceptabel zijn. Er zijn verschillende tracéalternatieven waarbij ook alternatieven zijn opgenomen die Natura 2000 grotendeels vermijden. Zoals in het alternativedocument opgenomen is het niet realistisch om buiten Natura 2000-gebied Voordelta te tracéren. Dit vereist aanlanding boven de Maasvlakte maar dit is niet realistisch. Binnen het MER toetsen we de impact op instandhoudingsdoelstellingen.</i>
39.2	Natura 2000-gebieden ervaren tijdelijke schade door aanleg, onderhoud en vervanging van kabels maar mogelijk ook permanente schade door elektromagnetische velden.	<i>In een volgende fase van het project doen we in het kader van het Milieueffectrapport (MER) onderzoek naar de ecologische effecten. Hierin onderzoeken we de effecten op zee en land voor onder andere kwetsbare natuur zoals NNN en Natura 2000 en beschermde soorten. Effecten die we</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>onderzoeken zijn habitataantasting, verstoring, verzuring en vermesting, vertroebeling en sedimentatie, verontreiniging, elektromagnetische velden en warmteontwikkeling. Het gaat hierbij zowel om tijdelijke effecten (aanlegfase) als permanente effecten (gebruiksfase). Op basis van de ernst van het effect wordt geadviseerd over mitigerende maatregelen om effecten te beperken of te voorkomen. Ook kijken we naar cumulatieve effecten.</i>
39.3	Mocht het ontzien van Natura 2000-gebied niet mogelijk is dan graag onderbouwen waarom dit is. Indiener kan dan op basis daarvan beoordelen of een geboorde oplossing onder Natura 2000-gebieden mogelijk is.	<i>In het kader van het MER onderzoeken we de milieueffecten. Effecten op Natura 2000-gebieden zijn hier onderdeel van als ook de onderbouwing hiervan</i>
39.4	Indien Natura 2000-gebied niet ontzien kan worden, en er een oplossing gezocht wordt vanuit de Voordelta onder Voornes Duin en de Kwade Hoek, dient gekozen te worden voor de minst schadelijke aanlanding. Grootschalige afgraving is in ieder geval niet acceptabel.	<i>We nemen uw reactie voor kennisgeving aan. In het MER en de Passende Beoordeling beoordelen we of significant negatieve effecten zijn te verwachten. De resultaten van de effectbeoordeling betrekken we bij de besluitvorming. De minst schadelijke aanlanding is een horizontaal gestuurde boring. TenneT onderzoekt deze boringen op dit moment.</i>
39.5	Indien een geboorde oplossing aan de orde is, graag meerdere kabels bundelen. Dit niet alleen vanuit natuurbelang, maar ook vanuit het belang om meerdere aanlandingen in eenzelfde gebied te willen faciliteren en de overlast voor de omgeving.	<i>Zo veel mogelijk bundeling met bestaande of toekomstige kabel- en/of leidingeninfrastructuur is één van de uitgangspunten bij de tracering van het kabeltracé (zie paragraaf 3.2.2 van de concept NRD). Hoe een boring uitgevoerd wordt is afhankelijk van onder andere de lengte van de boring en de grondsoort. In het MER en de technische studies onderzoeken we of meerdere aanlandingen in hetzelfde gebied mogelijk zijn, en hoe we deze kunnen uitvoeren.</i>
39.6	Indiener benadrukt het belang van de Voordelta. Tracéalternatief buisleidingenstrook loopt een van de routes via het	<i>In de cNRD is aangegeven dat we de gevolgen voor beschermde soorten onderzoeken. Dit betreft ook de genoemde soorten, effecten hierop worden onderzocht in</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	Maasvlaktestrand. Graag de mogelijke effecten op de bonteplekplevier, strandplevier en dwergstern, zoals beschreven in het aanvullende MER opgesteld voor aanlanding van IJmuiden Ver Gamma, opnemen in de NRD Nederwiek 3.	<i>het MER.</i>
39.7	3 van de voorgenomen kabeltracés lopen door het bodembeschermingsgebied en de 4 ^e langs dit BBG. Tevens wordt er een zeereservaat ingesteld in de Voordelta i.p.v. de BBG. De route van de kabels moet het BBG en het in te stellen zeereservaat vermijden.	<i>Bij de tracering houden we zoveel mogelijk rekening met de genoemde gebieden. In het bodembeschermingsgebied is de aanleg van kabels niet uitgesloten. Er is geen sprake van genoemd zeereservaat. Indien hierover besluitvorming heeft plaatsgevonden wordt deze in acht genomen.</i>
39.8	Indiener beschrijft het belang van de zandkokerwormriffen en geeft aan dat er alles aan gedaan moet worden om aantasting van de zandkokerwormriffen te voorkomen, ook omdat deze niet snel herstellen als deze weg zijn. De zandkokerworm is aangewezen als één van de soorten die kenmerkend zijn voor de dynamische zandbanken en geulen in de kustzone tot 20 meter diepte.	<i>In het MER beoordelen we of er in potentie negatieve effecten zijn te verwachten op zandkokerwormriffen. De gevolgen worden beoordeeld en beoordeeld wordt of er aanleiding is om mitigerende maatregelen te treffen in geval van negatieve effecten. Het verzoek om aantasting te voorkomen nemen we ter kennisgeving aan.</i>
39.9	Indiener beschrijft de effecten van EMV's; gebruik van natuurlijke velden ten behoeve van navigatie en vinden van prooisorten wordt verstoord. Aangenomen wordt dat het ingraven van kabels negatieve effecten van EMVs op mariene soorten vermindert, door vergroting van de afstand tussen de kabel en de mariene soorten. Maar dit geldt niet voor bentische soorten die in de bodem leven dicht bij de kabel. Indiener verzoekt om de effecten van EMV's op mariene soorten te onderzoeken en	<i>In een volgende fase van het project onderzoeken we in het kader van het Milieueffectrapport (MER) de ecologische effecten. Hierin onderzoeken we de effecten op zee en land voor o.a. kwetsbare natuur zoals NNN en Natura 2000 en beschermde soorten. Effecten die onderzocht worden zijn habitataantasting, verstoring, verzuring en vermisting, vertroebeling en sedimentatie, verontreiniging, elektromagnetische velden en warmteontwikkeling. Het gaat hierbij zowel om tijdelijke effecten (aanlegfase) als permanente effecten (gebruiksfase). In de concept Notitie</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	modelleren, de optimale ingraafdiepte te bepalen en verdere schadebeperkende maatregelen te formuleren. Ook verzoeken we om Natura 2000-gebieden zo veel mogelijk vrij te houden vanwege kabels, vanwege doorlopende negatieve effecten van EMV's na de aanleg.	<i>Reikwijdte en Detailniveau staat een totaaloverzicht van de effecten die we in het MER onderzoeken.</i>
39.10	Indiener beschrijft de (beschermd) soortenrijkdom van Natura 2000-gebied Voornes Duin en geeft aan dat het is aangemerkt als stikstofgevoelig gebied. Het gebied staat door allerlei andere factoren al stevig onder druk en natuurdoelen worden niet gehaald. Extra schade door de aanleg van kabeltracés is zeer ongewenst en niet acceptabel.	<i>Verwezen wordt naar reactie 39.2.</i>
39.11	Indiener geeft het belang van Natura 2000-gebied Kwade Hoek aan. Ook dit gebied heeft een enorme soortenrijkdom en veel beschermde Natura 2000 waarden. Het gebied staat door allerlei factoren al stevig onder druk, en natuurdoelen worden niet gehaald. Extra schade door de aanleg van het kabeltracé is zeer ongewenst.	<i>Verwezen wordt naar reactie 39.2.</i>
39.12	Indiener verzoekt om hoge natuurwaarden te ontzien en te voorkomen dat blijvende schade wordt aangebracht aan natuurwaarden en in het bijzonder Natura 2000 gebieden en in een uitvoeringsplan aan te geven hoe hier in de realisatie rekening mee gehouden wordt. Ook zijn aandachtspunten in de aandachtspuntenkaart opgenomen, zoals Delta	<i>Verwezen wordt naar reactie 39.2. EZK en TenneT gaan hierover graag met u in overleg.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	21, waartoe nog niet besloten is en die haaks staan op de realisatie van de natuurcompensatie in de Voordelta en het ingestelde bodembeschermingsgebied. Indiener biedt aan om hierover te adviseren.	
39.13	Indiener verzoekt om in de tracékeuze rekening te houden met de aanwezige natuurwaarden in het totale NRD gebied, verstoring tot een minimum te beperken door een zo kort mogelijke doorsnijding van het gebied en waar nodig natuurwaarden te compenseren. Dit kan door een gedegen vooronderzoek t.b.v. de keuze voor het kabeltracé.	<i>Zie de reactie op 39.2. We zullen gedegen onderzoek doen om tot een goede keuze voor het voorkeursalternatief te komen.</i>
39.14	Er is reeds veel vervuiling aanwezig in de tracés voor de binnenwaterroute. Deze vervuiling kan vrijkomen bij bodemwerkzaamheden. Indiener heeft hier grote zorgen over omdat omvang en ernst van de vervuiling nog niet precies bekend is. Indiener wenst aandacht voor de werkzaamheden in het kader van het Besluit bodemkwaliteit en de Natuurbeschermingswet op te nemen in de NRD, dit onder de aandacht te brengen van de commissie m.e.r. en op de hoogte gehouden te worden.	<i>Onderdeel van de beoordeling van milieugevolgen zijn gevolgen van beroering van bestaande vervuiling en beoordeling binnen de geldende kaders zoals Besluit bodemkwaliteit en Wet natuurbescherming. De aanwezigheid van verontreinigingen in de waterbodem is bekend en betrekken we ook in het kader van de onderzoeken.</i>
39.15	Indiener verwijst naar de eerdere reactie van de Commissie m.e.r. in het kader van Net op zee IJmuiden Ver Gamma, waarbij zij inging op de effecten van stikstofdepositie op een reeds overbelast gebied en de kwetsbaarheid van het leefgebied van de nauwe korfslak en het inzicht	<i>Zie de reactie op 39.2. In het MER wordt omvang van uitstoot van stikstof en de gevolgen ervan bepaald en beoordeeld.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	in mogelijke bronmaatregelen. In dit licht knelt dat de mogelijkheden om bronmaatregelen te nemen niet concreet zijn beschreven. In de NRD wordt maar zeer beperkt ingegaan op stikstof en indiener verzoekt hier meer aandacht aan te besteden. Daarnaast gaat indiener ervan uit dat tijdens de aanlegfase afdoende bronmaatregelen genomen worden om stikstofdepositie maximaal te reduceren.	
40	202302471 (gemeente Geertruidenberg)	
40.1	Indiener vraagt de ingestoken weg betreft communicatie voort te zetten.	<i>We nemen dit voor kennisgeving aan.</i>
40.2	Indiener verwijst naar het regio advies aangaande het converterstation Geertruidenberg.	<i>We nemen dit voor kennisgeving aan.</i>
40.3	Indiener spreekt voorkeur uit voor een locatie op het Amerterrein zelf (binnen locatie Amergebied), i.v.m. zuinig/ efficiënt ruimtegebruik, waterveiligheid. Daarnaast wordt met deze locatie ruimte vrijgehouden op het Amergebied voor andere ontwikkelingen.	<i>We nemen dit voor kennisgeving aan, deze overwegingen betrekken we in het kader van de totale afweging.</i>
40.4	Indien er een converterstation wordt gebouwd op het Amerterrein, verbindt indiener de voorwaarde dat de geluidsproductie op de kern van Geertruidenberg niet toeneemt t.o.v. de huidige praktijksituatie als ook andere locaties binnen het Amergebied.	<i>We nemen dit voor kennisgeving aan. In het kader van het projectbesluit zal geluidsonderzoek plaatsvinden en aangetoond zal moeten worden dat de geluidsbelasting in cumulatie met andere activiteiten acceptabel is.</i>
41	202302472 (provincie Zuid-Holland)	
	Indiener staat positief tegenover windenergie en beschrijft het belang van Nederwiek 3 voor haar gebied. Verder verwijst zij naar het	<i>We nemen dit voor kennisgeving aan.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	provinciale ruimtelijke beoordelingskader.	
41.1	Indiener staat positief t.o.v. tracé Delta Rijn Corridor als mogelijk alternatief met de kanttekening dat de effecten betreft beschikbare ruimte voor buisleidingen van nationaal belang, de toekomstvastheid van de strook, de breedte van de strook in relatie tot veiligheidsrisico's onvoldoende duidelijk zijn.	<i>We nemen dit voor kennisgeving aan, deze overwegingen betrekken we in het kader van de totale afweging.</i>
41.2	Eerder benoemde aandachtspunten zijn afdoende meegenomen in de cNRD.	<i>We nemen dit voor kennisgeving aan.</i>
41.3	Indiener neemt aan dat alle tracés gelijkwaardig en volledig uitgewerkt worden in de MER en niet alleen het binnenwatertracé.	<i>Alle tracés worden gelijkwaardig beoordeeld en uitgewerkt.</i>
41.4	Indiener heeft aandacht voor mogelijke effecten op landbouwgrond, natuur- en recreatiegebieden, archeologische gebieden, waterkeringen, (grond)water en ruimtelijke kwaliteit bij toegevoegde tracéopties Voorne aan Zee/ Hoeksche waard en Goeree-Overflakkee en vertrouwt erop dat dit in het MER afdoende onderzocht wordt. Indiener blijft graag betrokken.	<i>We nemen dit voor kennisgeving aan, deze aspecten hebben ook onze aandacht.</i>
41.5	Het is onduidelijk of significante effecten op instandhoudingsdoelstellingen uit te sluiten zijn en indiener gaat ervan uit dat de kans op significante effecten meegenomen worden in de beoordeling.	<i>We nemen dit voor kennisgeving aan, dit zal bij de beoordeling betrokken worden.</i>
41.6	Voor NNN dient gekeken te worden naar de tijdelijke en permanente effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het natuurgebied, conform de provinciale verordening en het Barro.	<i>We nemen dit voor kennisgeving aan, dit zal aan de juiste kaders getoetst worden.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
41.7	Ten aanzien van het tracéalternatief Buisleidingenstrook wijst indiener op eerder verzonden reactie in het kader van de Delta Rhine Corridor (bijgevoegd). Daarin wenst indiener dat het HIC-alternatief in het NRD volwaardig wordt meegenomen als alternatief.	<i>Deze reactie is gericht op het project DRC en niet op het project Nederwiek 3. De reactie is ook bij het Voornemen en voorstel voor participatie voor het project DRC ingediend.</i>
41.8	Bij het maken van keuzen voor tracé als ook de wijze van uitvoering dient niet alleen gekeken te worden naar huidige waarden en technische uitdagingen maar ook naar andere maatschappelijke opgaven.	<i>In de Integrale Effectanalyse zal een brede beoordeling plaatsvinden van de aspecten milieu, omgeving, techniek, kosten en toekomstvastheid.</i>
41.9	Indiener vertrouwt erop dat de mogelijke invloed op windturbine ontwikkelingen meegenomen worden in het onderzoek. Het windproject Haringvlietdam is inmiddels een fase verder dan in het cNRD benoemd.	<i>We nemen dit voor kennisgeving aan, dit zal betrokken worden.</i>